

**UNIVERSITAT
JAUME·I**

UNIVERSITAT JAUME I
FACULTAT DE CIÈNCIES HUMANES I SOCIALS
INSTITUT UNIVERSITARI D'ESTUDIS FEMINISTES I DE GÈNERE
“PURIFICACIÓN ESCRIBANO”

*MÀSTER UNIVERSITARI EN INVESTIGACIÓ APLICADA EN ESTUDIS
FEMINISTES, DE GÈNERE I CIUTADANIA*

Micromasclismes en l'adolescència

**Un cas d'estudi a l'ensenyament secundari de l'IES
Isabel de Villena (València)**

TREBALL FINAL DE MÀSTER

**Presentat per:
Júlia Llopis Morera**

**Dirigit per:
Amparo Zacarés Pamblanco**

Universitat Jaume I 2018-2019

RESUM

Les conductes masclistes i, sobretot, els micromasclismes són un problema actual derivats de la societat patriarcal en què vivim. Ningú no escapa d'aquesta realitat, i encara menys els i les adolescents, el grup social més vulnerable i influenciable d'aquest sistema patriarcal. L'objectiu del nostre treball és observar i analitzar com canvien aquestes conductes masclistes al llarg de l'adolescència. Enfocarem el nostre estudi al centre IES Isabel de Villena, situat a València, concretament al barri de la Malva-rosa. L'eina que utilitzarem serà l'enquesta, aquesta estarà composta per vint preguntes (afirmacions masclistes) on els alumnes de 1r d'ESO, 4t d'ESO, i 1r i 2n de batxillerat hauran de respondre amb una escala de valors que anirà des de *d'acord* fins a *desacord*, passant per *neutre*. Cal avançar que aquest treball consta de mancances ja que els individus estudiats variaran segons l'edat, per tant no sabrem amb exactitud com evolucionen les conductes masclistes de cada individu, sinó que hauré de fer una aproximació a aquesta evolució amb individus distints però pertinents a un mateix àmbit escolar. Finalment, observarem que, en general, sí que hi ha una evolució positiva pel que respecta a la conscienciació sobre la societat masclista en la que vivim, ja que hi ha una diferència considerable entre les respostes de l'alumnat de 1r d'ESO amb les respostes de l'alumnat dels cursos més alts.

Paraules clau: feminisme, adolescents, masclisme, micromasclismes.

ABSTRACT

The sexist behaviours and the micromasclisms are a current problem derived from the patriarchal society where we live. Nobody escapes this reality, and even less so, adolescents, the most vulnerable and influential social group of this patriarchal system. The objective of our work is to observe and analyse how these sexist behaviour change during adolescence. We will focus our study at the high school Isabel de Villena, placed in the neighbourhood of La Malva-rosa, Valencia. The tool that we have used is the survey, it's composed of twenty questions (sexist affirmations) where students of 1st and 4th of secondary school, and 1st and 2nd of A level have responded with a scale of values that will go from *agree* to *disagreement*, going through *neutral*. It is necessary to advance that this work has deficiencies, because the participants will vary according

to the age, therefore we will not know with exactitude how evolve the sexist behaviours of each individual, but we will have to make an approximation to this evolution with different but pertinent individuals to the same school environment. Finally, we observe that, in general, there is a positive evolution regarding the awareness about the sexist society where we live, since there is a considerable difference between the answers of the students of 1st secondary school with the answers of the students of the higher level.

Key words: feminism, teenager, sexism, micromasclisms.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	7
2. OBJECTIUS	9
3. MARC TEÒRIC	11
3.1. Sistema patriarcal conseqüències	11
3.1.1. Masclisme	12
3.1.2. Estereotips de gènere	12
3.1.3. Violència de gènere	13
3.1.4. Micromasclismes	17
3.2. Adolescència i patriarcat	18
3.2.1. Sexisme	20
3.2.2. Importància de l'entorn en l'adolescència	22
3.3. Propostes de millora i actuació	24
4. MARC METODOLÒGIC	25
4.1. Participants	25
4.2. Instrument de mesura l'enquesta	29
4.3. Procediment d'anàlisi i disseny	30
5. DESCRIPCIÓ DELS RESULTATS	33
5.1. Àmbit privat, domèstic	33
5.2. Àmbit laboral, oficis	35
5.3. Relacions sentimentals amoroses	37
5.4. Llenguatge masclista	39
5.5. Estereotips de gènere	40
6. APROXIMACIÓ A LA REALITAT DELS I DE LES PARTICIPANTS	47
6.1. Àmbit privat, domèstic	47
6.2. Àmbit laboral, oficis	49
6.3. Relacions sentimentals amoroses	52
6.4. Llenguatge masclista	54
6.5. Estereotips de gènere	57
7. ANÀLISI I REFLEXIÓ DE LES DADES	69
7.1. Àmbit privat, domèstic	69

7.2. Àmbit laboral, oficis	70
7.3. Relacions sentimentals amoroses	71
7.4. Llenguatge masclista	72
7.5. Estereotips de gènere	73
8. FEMINISME I MASCLISME SOTA LA MIRADA DELS I LES ADOLESCENTS	75
9. CONCLUSIONS	79
10. BIBLIOGRAFIA	83
11. ANNEX	87

1. INTRODUCCIÓ

Aquest treball de fi de màster ha tingut com a objectiu reconèixer i analitzar les distintes actituds masclistes que tenen els adolescents al llarg d'aquesta etapa, i com evolucionen des dels 12 anys fins als 18, dins el context del centre escolar en Educació Secundària i Batxillerat. Concretament, situem els individus estudiats als cursos de 1r d'ESO, 4t d'ESO, 1r de batxillerat i 2n de batxillerat del centre IES Isabel de Villena, el qual el podem trobar al barri de la Malva-rosa, a València.

La motivació per descobrir aquest fet ha estat reflexionar sobre com ens influencien els factors externs quan som més vulnerables: els primers anys de l'adolescència, i, més endavant, com anem convertint-nos en persones més crítiques a mesura que anem madurant per escollir de manera més sàvia la informació que ens arriba.

Al llarg del treball trobarem la hipòtesi i els objectius, molt relacionats amb el paràgraf anterior, ja que la nostra intenció és esbrinar com de masclistes són els comportaments i les actituds del jovent i com poden variar aquestes al llarg de l'adolescència.

Més endavant tenim el marc teòric, on parlarem sobre el sistema patriarcal i tot allò que genera: masclisme, estereotips de gènere, violència de gènere i micromasclismes, relacionant tots aquests conceptes amb els adolescents, les seues conductes i el seu context (pares i mares, docents, institut, amics i amigues, companys i companyes, xarxes socials, etc.).

A continuació trobem el marc metodològic: la metodologia que hem utilitzat per esbrinar aquesta qüestió ha estat una barreja de qualitativa i quantitativa, amb el mètode de l'enquesta, realitzada pels alumnes del centre IES Isabel de Villena. Aquests alumnes comprenen edats d'entre 12 i 18 anys i l'enquesta ha estat conformada per vint preguntes amb resposta tancada, concretament han estat afirmacions masclistes breus on els alumnes havien de decidir si estaven *d'acord*, en *desacord*, o mantenien una posició de *neutralitat* respecte a elles. A més, hi havia dos preguntes de resposta oberta, on havien de respondre què entenien ells pels conceptes de *masclisme* i *feminisme*.

A més, hem agrupat les vint preguntes en cinc blocs diferenciats segons la temàtica: el primer bloc tracta l'àmbit privat i domèstic, el segon bloc tracta l'àmbit laboral i els

oficis, al tercer bloc ens hem centrat en les relacions sentimentals amoroses, el quart bloc parla sobre el llenguatge masclista i l'últim bloc, el cinquè, tracta els estereotips de gènere. Cal aclarir que les preguntes han estat presentades a l'alumnat d'una manera aleatòria per tal que no pogueren relacionar les temàtiques i evitar així respostes mecàniques.

Més endavant, trobem el capítol que fa referència als resultats de la investigació, on, seguint l'ordre dels blocs proposats i pregunta per pregunta, hem realitzat la descripció de les dades: primerament hem extret els percentatges de les taules, referents a cada curs estudiat, després hem parlat dels individus enquestats que han respost *d'acord* o *neutre* a les preguntes en qüestió i hem fet una breu conclusió de l'evolució per a cada pregunta. Per finalitzar, hem proposat una reflexió i anàlisi de les dades obtingues per a cada bloc.

Després trobem un dels capítols finals: *feminisme* i *masclisme* sota la mirada dels i de les adolescents, on analitzem i fem una petita reflexió sobre algunes de les respostes, tant positives com negatives, que ens ha donat l'alumnat a les dues preguntes de resposta oberta de l'enquesta, les quals tractaven de definir els conceptes més amunt mencionats: *feminisme* i *masclisme*, i, si volien, fer un comentari lliure sobre el tema que abraçàvem a l'enquesta.

Per acabar trobem les conclusions, on ens hem limitat a fer un repàs dels resultats que hem obtés d'una manera general, però també específica comentant algunes preguntes les quals hem considerat de rellevància, ja que són les que han estat més normalitzades per part de l'alumnat. Finalment també abordem les errades que hem trobat en la metodologia per comentar breument com podríem millorar-la.

2. OBJECTIUS

Pel que fa al capítol dels objectius, la nostra intenció és esbrinar com evolucionen les conductes masclistes entre els adolescents al llarg d'aquesta etapa.

La nostra hipòtesi se centra en el factor de la maduresa: pensem que a mesura que els adolescents van madurant van canviant el seu pensament i, per tant, també la seua manera d'actuar. Quan són més petits és comprensible que siguen més influenciats, sobretot pels mitjans de comunicació, les xarxes socials i la música que escolten (*reggeaton*), mitjans que produeixen comportaments masclistes i que els nens i les nenes no dubten en reproduir.

A mesura que aquests adolescents de 12 i 13 anys van fent-se grans i van madurant, aniran conformant la seua personalitat i així, també seran més crítics amb el seu entorn per escollir d'una manera més sàvia quina és la informació que volen consumir, com interpretar-la i com reproduir-la, fins arribar a la majoria d'edat.

En resum, podem dir que la nostra hipòtesi és que a mesura que els adolescents van creixent i madurant la seua consciència sobre les actituds masclistes va augmentant i, per tant, aquestes van reduint-se.

L'objectiu general és veure com evolucionen les conductes masclistes al llarg de l'adolescència i descobrir si aquesta hipòtesi és certa. Els objectius específics són:

- a) Detectar els micromasclismes que perpetuen els adolescents, tant als cursos més baixos com als més alts.
- b) Analitzar les actituds i els comportaments masclistes de l'alumnat situat als primers anys de l'adolescència: 1r d'ESO.
- c) Analitzar les actituds i els comportaments masclistes de l'alumnat situat als últims anys de l'adolescència: 4t d'ESO i batxillerat.
- d) Determinar si les actituds i els comportaments de l'alumnat són realment masclistes.
- e) Comparar les actituds i els comportaments masclistes dels dos grups d'adolescents: per una banda els de 1r d'ESO i per l'altra banda els de 4t d'ESO i batxillerat.

3. MARC TEÒRIC

En aquest capítol parlarem sobre el sistema patriarcal que governa la nostra societat, centrant-nos també en els aspectes més concrets que provoca, com és el masclisme, la violència de gènere i els micromasclismes, entre d'altres; a més a més, realitzarem una aproximació d'aquests conceptes al període de l'adolescència per veure de quina manera afecta els i les joves.

3.1. Sistema patriarcal: conseqüències

La definició que ens proposa Dolors Reguant (2007:1) per al concepte de *sistema patriarcal* és la següent:

«El patriarcat és una forma d'organització política, econòmica, religiosa i social basada en la idea d'autoritat i lideratge de l'home, en la qual es dona el predomini dels homes sobre les dones, del marit sobre la muller, del pare sobre la mare i els fills i filles, i de la línia de descendència paterna sobre la materna. El patriarcat ha sorgit d'una presa de poder històric per part dels homes, els quals es van apropiat de la sexualitat i la reproducció de les dones i del seu producte, els fills i filles, creant al mateix temps un ordre simbòlic a través dels mites i la religió que el perpetuarien com a única estructura possible.»

El més remarcable d'aquesta definició, com tots sabem ja, és que el sistema patriarcal afavoreix els homes, donant-los una posició de poder i autoritat respecte a les dones per oprimir-les i, més important encara, tot i que sembla que el sistema patriarcal és inamovible, realment no ho és. Els nens i nenes han après des que són nadons a comportar-se de la manera que la societat espera que es comporten per pertànyer al gènere masculí o al femení, però per sort, si es pot aprendre també es pot desaprendre, per tant, podem afirmar que el sistema patriarcal no és "l'única estructura possible", tot i que siga l'única que coneixem i que hem viscut.

El patriarcat és una convenció sociocultural creada pels homes, per tant, pot ser substituïda per un altre sistema més igualitari; és la causa del masclisme i les microviolències, dels estereotips de gènere i, el més greu de tot, de la violència de gènere (Blanco, D'Ovidio, Oñativia, 2016), conceptes en els quals ens endinsarem tot seguit.

3.1.1. Masclisme

En primer lloc, pel que fa al concepte de *masclisme*, segons el Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC) és una «actitud basada en l'atribució de superioritat a l'home sobre la dona». Però som conscients que el masclisme va més enllà d'aquesta definició, ja que hem de tenir en compte tot allò que provoca el masclisme en la vida de les persones, especialment en la vida de les dones, i, sobretot en aquest estudi, quines són les seues conseqüències i com afecta la vida dels i de les adolescents.

En l'imaginari col·lectiu, el masclisme representa les relacions de poder que hi ha entre els homes i les dones: als homes se'ls atribueix el domini mentre que a les dones se'ls atribueix la submissió (Linares, 2016). Aquesta mentalitat s'estén a tots els àmbits de la nostra vida: a casa, a la feina, al carrer, etc. El masclisme dona drets i impunitat als homes, els quals veuen les dones com mers objectes que existeixen únicament per servir-los a ells de totes les maneres que ens puguem imaginar. Com que aquestes relacions de poder són asimètriques, esdevenen els conflictes (Garay *et al.*, 2017) ja que les percepcions sobre les coses són diferents, aquests conflictes poden acabar desenvolupant-se d'una manera violenta i generar relacions agressives entre els components.

En aquest sentit, les relacions sentimentals entre els adolescents són importants dins l'àmbit de la creació de la identitat i la personalitat perquè es viuen en un moment en el qual els rols de poder s'estableixen entre els membres de la relació, afavorint els homes i situant a les dones baix el control d'aquests (Blanco, D'Ovidio, Oñativia, 2016). Els adolescents tenen en la seua mentalitat la idea de l'amor romàntic, confonen l'amor amb el control, l'idealitzen i creuen que la gelosia n'és una mostra, cosa que provoca actituds violentes i agressives dins la parella (Garay *et al.*, 2017).

3.1.2. Estereotips de gènere

En aquesta mateixa línia, i en segon lloc, ens podem apropar al concepte dels *estereotips de gènere*, ja que aquest punt serà clau en la detonació de les microviolències (o micromasclismes) i de la violència de gènere. La definició que dona el Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC) sobre la paraula *estereotips* és la següent: «conjunt d'idees que un grup o una societat obté a partir de les normes o dels patrons culturals prèviament establerts», per tant, d'aquesta definició podem

extraure que els *patrons culturals establerts* són els que ens indiquen com ens hem de comportar, a més, hem de tenir en compte que vivim en una societat patriarcal i que aquesta ens divideix en dos grups segons el nostre gènere: homes i dones, aquesta divisió binària no pot ser modificada dins el patriarcat, ningú no pot eixir-se'n del seu rol i qui ho fa s'arrisca a ser criticat, marginat, menyspreat o, fins i tot, agredit per la resta de la societat, la qual cosa provoca desigualtats.

Així mateix, el sistema patriarcal construeix en la mentalitat col·lectiva què significa ser home i què significa ser dona, quines característiques i comportaments tindrem segons qui siguem; per exemple, les dones hem de ser sensibles, hem de tenir empatia i hem de saber transmetre estima i cura, entre altres coses, mentre que els homes han de ser valents, han de saber liderar i prendre decisions. Els rols de gènere s'interioritzen als sis anys i es reafirmen a mesura que anem pujant d'etapa, per tant, quan arribem a l'adolescència els rols estan consolidats en la nostra identitat, fent que la tasca de tractament en l'educació secundària siga molt complicada (Garay *et al.*, 2017).

En efecte, les relacions que mantenen els adolescents, siga d'amistat o sentimental, estan influenciades pels estereotips: l'agressivitat i el control prenen un paper important dins aquestes relacions, deixant de banda l'afectivitat. A més, dins les relacions amoroses, les adolescents continuen sent identificades amb tasques associades tradicionalment a les dones, com és la cura, i els adolescents també amb tasques associades tradicionalment als homes, com és el fet de competir. D'aquesta manera, la violència de gènere es justifica protegint-se amb els estereotips de gènere, ja que són els homes els qui tenen el poder i els qui decideixen exercir-lo contra les dones (Garay *et al.*, 2017).

3.1.3. Violència de gènere

En tercer lloc, i continuant amb el concepte que acabem d'anomenar, podem dir que la *violència de gènere* és l'expressió més brutal del masclisme i de la desigualtat de gènere perpetrada pel sistema patriarcal, on les dones se situen sota la subordinació dels homes (Capella, Navarro, Zamora, 2018). L'Organització de les Nacions Unides (ONU) ens proposa la següent definició:

«Qualsevol acte de violència basat en la pertinença al sexe femení que pugui tenir com a resultat un perjudici o sofriment físic, sexual o psicològic per a la dona, així com amenaces, coacció o privació arbitrària de la llibertat, tant si es produeix en la vida pública com en la vida privada».

Per tant, podem afirmar que la violència de gènere és la violència física, psicològica o sexual que s'exerceix sobre una persona només per raó del seu gènere, en concret sobre les dones, a més de les amenaces o la privació deliberada de la llibertat personal, i la conseqüència principal de tot açò és el perjudici tant físic com psicològic o sexual.

El problema que sempre ha entorpit el tractament de la violència de gènere era la seua invisibilitat, fins i tot es denominava *violència domèstica*: el que passava a dins de casa només era problema de qui vivia allí. Però per sort la societat està començant a canviar la seua percepció i la violència de gènere cada vegada té més visibilitat, la qual cosa provoca que les dones s'empoderen i que hi haja un canvi d'actuació en les institucions, a més, la lluita per la igualtat que defensa el moviment feminista és imparabile (Capella, Navarro, Zamora, 2018).

D'altra banda, podem trobar diversos tipus de violència de gènere, la classificació més habitual d'aquesta violència es basa en tres categories principals: violència física, violència psicològica i violència sexual. Tot i això, segons l'article 3 de la Llei 1/2017, de 17 de març, de modificació de la Llei 16/2003, de 8 d'abril, de Prevenció i Protecció Integral de les Dones contra la Violència de Gènere, podem classificar i definir els distints tipus de violència de gènere de la següent manera:

- La violència física es considera qualsevol acte de força contra el cos de les dones, amb el resultat o el risc de produir-li una lesió física o un dany.
- La violència psicològica comprén tota conducta o omissió intencionada que produïska una desvaloració o un sofriment en les dones, mitjançant amenaces, humiliacions, vexacions, exigències d'obediència o submissió, coerció verbal, insults, aïllament o qualsevol altra limitació del seu àmbit de llibertat.
- La violència sexual i els abusos sexuals comprenen qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, inclosa l'exhibició, l'observació i la imposició, mitjançant violència, intimidació o manipulació emocional, de

relacions sexuals, amb independència que la persona agressora pugui tindre amb la dona una relació conjugal, de parella, afectiva, de parentesc o, pel contrari, cap relació en absolut.

- La violència econòmica consisteix en la privació intencionada de recursos per al benestar físic o psicològic d'una dona i, si escau, dels seus fills i filles, i la limitació en la disposició dels recursos propis o compartits en l'àmbit familiar o de parella.

A part d'aquests quatre tipus de violència, seguint la mateixa llei, també en podem trobar d'altres, com és la violència laboral, el tràfic de dones o el feminicidi, entre d'altres:

- La violència en la parella o l'ex-parella consisteix en la violència física, psicològica, econòmica o sexual inclòs la seua repercussió en els infants que conviuen dins l'entorn violent.
- La violència sexual contra les dones inclou l'agressió sexual, l'abús sexual i l'assetjament sexual.
- La violència en l'àmbit laboral consisteix en la violència física, sexual o psicològica que pot produir-se al centre de treball i durant la jornada laboral, o fora del centre de treball i de l'horari laboral si té relació amb el treball. Pot adoptar dues tipologies:
  - L'assetjament per raó de gènere, es tracta d'un comportament no desitjat relacionat amb el sexe d'una persona en ocasió de l'accés al treball remunerat, la promoció al lloc de treball [...], que tinga com a propòsit [...] d'atemptar contra la dignitat de les dones i produir-los un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.
  - L'assetjament sexual el constitueix qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat, d'índole sexual que tinga com a objectiu atemptar contra la dignitat d'una dona o crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.
- El tràfic de dones i xiquetes és la captació, transport, trasllat, acolliment o recepció de dones o xiquetes, inclòs l'intercanvi o la transferència de control

sobre aquestes persones, mitjançant amenaces o l'ús de la força o altres maneres de coacció, el rapt, el frau, l'engany, l'abús de poder en situació de vulnerabilitat, o mitjançant l'entrega o recepció de pagaments o beneficis per obtenir el consentiment d'una persona que posseïska el control sobre les dones o xiquetes, amb la finalitat d'explotació sexual, laboral o matrimoni servil.

- L'explotació sexual consisteix en l'obtenció de beneficis financers mitjançant l'ús de la violència, la intimidació, l'engany o l'abús d'una situació de superioritat o de vulnerabilitat de dones en l'exercici de la prostitució, la servitud sexual o altres tipus de serveis sexuals, inclosos actes pornogràfics o la producció de material pornogràfic.
- Per la violència contra els drets sexuals i reproductius de les dones s'entén la pràctica d'un avortament a una dona sense el seu consentiment previ, així com el fet de practicar una intervenció quirúrgica que tinga l'objectiu de posar fi a la capacitat d'una dona de reproduir-se de forma natural sense el seu consentiment previ o sense haver entès el procediment per part d'ella.
- El matrimoni a edat precoç, matrimoni concertat o forçat, on no ha existit un consentiment lliure i ple per a la seua celebració, ja siga perquè ha estat fruit d'un acord entre terceres persones, aliè a la voluntat de la dona, bé perquè se celebra sota condicions d'intimidació o violència, o bé perquè no s'ha arribat a l'edat prevista legalment per atorgar aquest consentiment.
- La mutilació genital femenina inclou qualsevol procediment que implique una eliminació total o parcial dels genitals femenins o produïska lesions ens aquests, tot i que existisca consentiment per part de la dona així com el fet d'incitar o obligar a la dona a sotmetre's a qualsevol dels actes anteriorment descrits i de proporcionar-li els mitjans per a aquest objectiu.
- Per últim, el feminicidi, els homicidis o assassinats comesos en l'àmbit de la parella o l'ex-parella, així com altres crims que revelen que la base de la violència és la discriminació per motius de gènere, entenen per aquests els homicidis o assassinats vinculats a la violència sexual o executats en l'àmbit de la prostitució i el tràfic de dones, com també aquells relacionats amb l'infanticidi de xiquetes [...].

En resum, la violència de gènere inclou la violència física, sexual i psicològica, la qual cosa ens porta també a l'abús sexual, la mutilació genital, la intimidació sexual, la prostitució forçada, el tràfic de dones i la violació, tant en l'àmbit privat com en l'àmbit públic, de manera puntual o continuada.

Altrament, l'any 2014, l'Agència dels Drets Fonamentals de la Unió Europea va publicar un estudi sobre violència de gènere on destacaven que el 22% de les enquestades, d'un total de 42.000 dones, afirmen que alguna vegada han patit violència física o sexual, i el 67% d'aquestes dones no van comunicar la seua situació, la qual cosa significa que els casos de violació que es denuncien són pocs i, per tant, realment les agressions masculistes i violacions són molt més nombroses (Linares, 2016).

3.1.4. Micromasclismes

En quart lloc, parlarem sobre els *micromasclismes* o les *microviolències*, segons Bosch i Ferrer (2002) poden incloure's dins la violència psicològica. Ho podem definir com el masclisme normalitzat i acceptat socialment dins aquesta cultura del patriarcat; és l'arrel d'altres formes de violència per la seua invisibilitat. Aquestes microviolències són minimitzades ja que els seus fets no es perceben com la violència a la que estem acostumats, però tenen un gran impacte en la vida de les persones que les sofreixen, tot i que aquest impacte pot arribar a ser imperceptible pel seu caràcter invisible. Perpetuen les relacions de poder asimètriques i la desigualtat de gènere que generen.

Luís Bonino (1995) va classificar els micromasclismes en tres grups: micromasclismes coercitius, encoberts i de crisi. En farem un breu resum d'aquests tres tipus per després fer una reflexió:

- Els micromasclismes coercitius utilitzen el poder de l'home contra la dona, aquest poder fa referència a la violència emocional, psíquica i econòmica, la qual influencia a la dona en les seues decisions i en la seua llibertat. Les seues conseqüències són malestar, sentiments de derrota i falta d'autoestima. Dins els micromasclismes coercitius podem incloure la intimidació, les amenaces, el control econòmic, el control de les decisions, la invasió de l'espai físic, etc.
- Els micromasclismes encoberts atempten sobre l'autonomia de la dona, aprofitant les relacions de poder asimètriques amb l'objectiu de dominar-la. La

dona acaba buscant contínuament l'aprovació masculina perquè l'home aprofita el lligam que existeix entre ambdós per generar-li culpa i confusió. Dins aquests micromasclismes encoberts podem trobar l'abús de la capacitat femenina en la cura, generar falta d'intimitat femenina, desautorització de la dona, ridiculització, paternalisme, manipulació emocional i afectiva, enganys, etc.

- Els micromasclismes de crisi sorgeixen quan la relació es desestabilitza i la dona comença a augmentar d'alguna manera el seu poder dins la relació, l'objectiu és frenar l'autonomia de la dona i restablir el poder que abans posseïa l'home, per tant ací podem veure com augmenten els mecanismes de control, el distanciament, el victimisme, el fals recolzament, etc.

A mode de reflexió, val a dir que mentre continue existint la societat patriarcal, les dones ens haurem d'enfrontar diàriament amb aquestes microagressions, les quals ens fan sentir inferiors i sexualment objectivades. Malauradament, ja hem vist que aquestes no són tan fàcils de combatre com ho són les violències visibles, ja que una de les raons és que les víctimes no se senten víctimes reals i, per tant, no aprofiten els recursos que hi ha disponibles per a elles (López-Cepero *et al.*, 2015). Una manera de detectar aquests micromasclismes és visualitzar conductes portades a terme per homes que tinguen, entre altres, una actitud de desaprovació cap a les dones, la negació per part dels agressors de l'existència d'aquesta discriminació i/o la minimització del conflicte (Comello, Gual, 2018).

D'altra banda, l'objectiu d'aquestes microviolències és dominar a les dones, que l'asimetria de poder que hi ha entre els homes i les dones no canvie mai, ja que aquesta asimetria els dona superioritat als homes en tots els àmbits, i açò els beneficia, ja que poden aprofitar-se, per exemple, del treball de les dones o del repartiment desigual de drets i oportunitats, entre d'altres.

3.2. Adolescència i patriarcat

Així doncs, després d'aclarir breument aquests conceptes, cal que ens centrem en el tema principal d'aquest estudi: *l'adolescència*. Aquesta és una etapa de la vida bastant complicada, ja que és on ens conformem com a persones: els nostres gustos, aficions, idees... al capdavant, la nostra personalitat. I en aquest procés juga un paper molt

important el rol de gènere: segons el nostre sexe ens educaran d'una manera o d'una altra, i, per tant, haurem après a comportar-nos també d'una manera o d'una altra, depenent del nostre gènere, que només pot ser un, el masculí, o l'altre, el femení. Aquesta educació ens acompanyarà la resta de la nostra vida i també ens marcarà el camí: si som homes serà més planer i amb més ajudes, mentre que si som dones ens trobarem amb més dificultats al llarg d'aquest.

A més, l'adolescència és un període important perquè és quan comencem a mantenir les primeres relacions, tant d'amistat però, sobretot, sentimentals. Ací és on la identitat afectivo-sexual es defineix, i ja sabem que en aquest sistema heteropatriarcal, qui no segueix la norma serà perseguit i castigat per no fer-ho, per tant, podem afirmar que l'adolescència és un període bastant vulnerable (Capella, Navarro, Zamora, 2018). En les relacions entre els adolescents, la primera violència que trobem és la psicològica i la verbal, amb caràcter recíproc: gelosia, humiliació, insults; aquesta va seguida per la violència física, que la torbem en menor mesura (Garay, *et al.*, 2017). Encara més, quan es tracta de parlar d'atacs sexuals, en el període de l'adolescència són les xiques qui els sofreixen en un percentatge massa proper al 100%.

Segons Rojas, Méndez i Montero (2016), els adolescents posseeixen bona informació però, pel contrari, tenen poca autonomia per prendre decisions. Com que la majoria no han rebut educació sexual als centres educatius, no ho relacionen amb un àmbit d'ajuda i quan tenen problemes o dubtes sobre la sexualitat, l'últim recurs on acudeixen és als professors. Com diu Morales (2017), tots els estudiants són conscients que existeix la violència física, possiblement perquè és la més visible; seguidament, la violència més coneguda després d'aquesta és la psicològica, i per últim lloc, molts pocs alumnes fan referència a la violència sexual o econòmica, cosa que pot sorprendre ja que els casos de violacions, desgraciadament, estan a l'ordre del dia.

Seguint aquesta línia, cal dir que hi ha alguns alumnes que creuen que la violència sexual només es limita al mer contacte entre les parts íntimes i molts d'ells creuen que els agressors són, en general, persones desconegudes, cosa que no és certa, ja que, així mateix, també creuen que el lloc on més es produeix aquest tipus de violència és al carrer quan realment és amb algun conegut que abusa de la seua confiança dins un espai privat (Diaz, De León, 2017).

Tot i això, la major part dels adolescents estan d'acord amb l'afirmació «la violència de gènere és una lacra social», tot i que la majoria tenen una posició neutra cap a l'afirmació «existeix igualtat real entre homes i dones», és a dir, no estan ni d'acord ni en desacord, ja que estan acostumats a pertànyer a un context social on perceben situacions de discriminació i de desigualtat i ells se n'adonen d'això (Amaro, Giner, 2011).

La majoria dels adolescents no es consideren masclistes, tot i que els seus comportaments no demostren el mateix, les actituds masclistes són més freqüents en els xics que en les xiques (Aroca, Llano, 2008), ja que elles es consciencien més que ells, els xics no reconeixen el problema, no es veuen identificats amb el masclisme i no admeten els micromasclismes que perpetuen. Una manifestació d'aquesta afirmació és que el percentatge de xiques que diuen haver patit algun tipus de violència és major al percentatge de xics que admeten haver exercit algun tipus de violència (Linares, 2016).

Per consegüent, és necessària una xarxa de recursos educatius que facen referència a aquesta problemàtica i tracten aquests temes als centres educatius amb tallers, xarrades, etc., per donar poder a l'alumnat mitjançant informació amb perspectiva de gènere i així poder treballar, sobretot, els micromasclismes que perpetuen, ja que no se n'adonen d'aquests perquè els tenen completament normalitzats. Desgraciadament, segons Amaro i Giner (2011), l'alumnat no és conscient del potencial per canviar les actituds masclistes de l'educació afectivo-sexual i, per tant, no aprofiten al 100% aquests tallers contra la violència de gènere tot i conèixer-ne l'existència i, fins i tot, condemnar-la fermament.

3.2.1. Sexisme

Tot seguit, ens centrarem en el concepte de *sexisme*, que, segons la definició del Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC), en la primera accepció trobem «ideologia que defensa la divisió de la societat per raó de la diferència dels sexes i el manteniment d'unes normes de comportament que corresponen a aquesta divisió», mentre que en la segona accepció trobem «conjunt d'actituds que es caracteritza pel menyspreu o la desvaloració de tot el que són o fan les dones». Podríem dir que el que ens interessa tractar a nosaltres és una mescla entre aquestes dues accepcions,

ja que aquesta divisió per raó de la diferència de sexes va lligada a la superioritat del sexe masculí sobre el sexe femení i de l'aprofitament d'aquesta superioritat en drets i oportunitats.

El sexisme està interioritzat per part dels adolescents, la divisió de les tasques dels seus progenitors segons el gènere o els diferents comportaments que poden tindre xics i xiques és completament natural per a ells (Garay *et al.*, 2017), no es plantegen per quina raó aquestes coses són així i tampoc reflexionen sobre el fet de per què ho hauríem de canviar. D'igual manera, el llenguatge que utilitzen és masculista i no se n'adonen, i poc a poc aquelles paraules que fan referència a la feminitat i que representen coses dolentes van calant en l'imaginari dels adolescents, igual que ho fan les paraules que fan referència a la masculinitat i representen coses bones, associen allò dolent amb femení i allò bo amb masculí, i eixa realitat del llenguatge es plasma en la realitat tangible però també en la realitat digital.

En efecte, amb l'arribada d'Internet i les noves tecnologies han arribat també les xarxes socials digitals, aquestes han generat una nova manera de relacionar-se (Linares, 2016) ja que el ciberespai és un mitjà de comunicació i socialització on l'anonimat ens dona sensació d'impunitat (Garay *et al.*, 2017), cosa que aprofitaran els assetjadors en favor seu. És una realitat que els adolescents de hui en dia són nadius digitals, i per tant, no poden fugir de les noves tecnologies, les utilitzaran vulguen o no vulguen, no poden escapar d'elles, per això és el nostre deure, des dels centre educatius, ensenyar-los a utilitzar-les i a ser prudents, ja que han de ser conscients que la petjada digital va fent-se dia rere dia més gran, i mai podrà esborrar-se, tot el que es puja a Internet hi roman per sempre (Linares, 2016).

Cal remarcar que el sexisme no canvia de la realitat a les xarxes socials digitals, el sistema d'exclusió i dominació sexe-gènere és exactament el mateix (Garay *et al.*, 2017), les relacions de poder continuen sent asimètriques i els xics conserven el rol de superioritat, i tot això ocorre perquè a través dels mitjans de comunicació, com poden ser la televisió, els videojocs, Internet o les xarxes socials, els adolescents també consumeixen patriarcat, masclisme i sexisme (Garay *et al.*, 2017), el pitjor d'aquest problema és que pot travessar qualsevol barrera i arribar a qualsevol lloc.

3.2.2. Importància de l'entorn en l'adolescència

A banda d'això, un altre factor important en la vida dels alumnes és el seu entorn humà: família, pares i mares, amics, companys i també el centre educatiu i els docents. Tots formem una xarxa de suport personal on els adolescents es recolzaran per anar formant la seua identitat. Un pilar fonamental en aquesta xarxa és la família més propera i directa, amb qui el jovent conviurà al llarg de tota la seua adolescència: el pare i la mare (Linares, 2016), o només el pare, o només la mare, o els pares o les mares, sabem que la tipologia de les famílies actuals és infinita, però no hi ha dubte que sense elles, tota llavor que se sembre al centre educatiu serà en va, l'ajuda dels progenitors en aquest camí cap a la igualtat de gènere és imprescindible i quan aquesta pota falla, és molt difícil que l'adolescent agafe la consciència necessària per ser un agent actiu de canvi en la nostra societat.

Pel que fa als docents, tota la literatura consultada sobre el tema coincideix amb que la seua formació és insuficient pel que fa a aquest àmbit, és important que els docents tinguen un compromís per aquesta causa, estiguen completament implicats i compartisquen una total sensibilització. La formació en aquesta matèria és imprescindible, sense ella no serem capaços ni de detectar les conductes masclistes ni de solucionar-les amb igualtat (Linares, 2016).

Segons Amaro i Giner (2011), la majoria dels docents estem a favor d'implantar l'educació afectivo-sexual a les aules, això inclou també tindre en compte la diversitat sexual. Tot i això, som conscients que la gran majoria de nosaltres no estem formats per a acomplir la tasca d'educar en l'àmbit afectivo-sexual, ja que desconeixem recursos educatius especialitzats en aquest tema. No és d'estranyar, doncs, que el nostre col·lectiu es veja sobrepassat pel tema que ens ocupa, ja que la falta de temps, els horaris, la burocràcia i la massificació a l'aula moltes vegades ens desborda, però, a pesar d'això, reconeixem els avantatges que existeixen en torn a l'educació afectivo-sexual i molts de nosaltres manifestem una bona actitud envers la formació, la informació i la implementació de projectes per apropar-nos a les distintes realitats afectivo-sexuals que podem trobar a les nostres aules, per això és important que el col·lectiu docent estiga motivat, recolzat i integrat en un sistema educatiu fort i compromés amb els drets humans, la justícia social i la igualtat.

3.3. Propostes de millora i actuació

Per finalitzar el nostre marc teòric, parlarem sobre les propostes de millora que s'han tractat en la literatura anterior. Tots els estudis previs coincideixen en què l'escola i l'institut són punts clau per reconduir les conductes masclistes amb programes i projectes sobre aprenentatge social i emocional: els alumnes han d'aprendre a escoltar i parlar d'una manera que resolga els conflictes, i que no els genere, també han d'aprendre a negociar per aconseguir solucions satisfactòries per a tothom, i per assolir tot açò és necessària l'empatia (Linares, 2016).

A més, el tema de la violència de gènere i el masclisme s'ha d'abordar des de l'educació primària, la conscienciació social és la base de la prevenció (López-Cepero *et al.*, 2015) per treballar els estereotips de gènere i els rols masclistes, ja que són aquests els que desenvolupen les conductes desiguals entre els adolescents i les adolescents, i també els que poden generar episodis violents. El valor de la igualtat ha d'estar present en tots els àmbits, també a l'acadèmic, per detectar i tallar les conductes masclistes (Capella, Navarro, Zamora, 2018).

El que proposen Aroca i Llano (2008) són xarrades de sensibilització sobre temes de gènere al centre educatiu i, a més, que els responsables d'aquests adolescents adoptem una postura activa en el control dels continguts masclistes que els adolescents consumeixen a través dels mitjans de comunicació, com són els programes de televisió, la publicitat, sèries televisives o per plataformes d'Internet, espais musicals, xarxes socials digitals, etc. Val a dir que açò últim és una tasca relativament difícil d'aconseguir, ja que els mitjans de comunicació arriben als adolescents de moltes maneres, les quals no podem controlar al 100%, ja que si no els arriba pel mòbil, els arribarà per la televisió, o per l'ordinador, o pel carrer, a través dels amics, etc. En aquesta societat és impossible escapar de les noves tecnologies, per tant, són els adolescents els que, amb la nostra ajuda, han d'aprendre a saber distingir i saber escollir la informació que volen consumir a través dels mitjans de comunicació i Internet.

L'educació afectivo-sexual ha de ser un compromís educatiu amb una pedagogia que advoque pel canvi i que compregui que l'alumnat del present és la futura societat, per tant, hem de veure aquest tipus d'educació com una eina transformadora i com una oportunitat de canvi social (Amaro, Giner, 2011).

4. MARC METODOLÒGIC

En aquest capítol parlarem sobre la metodologia que hem utilitzat. Hem fet una revisió teòrica combinada amb una investigació tant qualitativa com quantitativa, ja que hem fet servir el mètode de l'enquesta. En concret, la nostra enquesta consta de vint preguntes de resposta tancada però també de dues preguntes de resposta oberta, la qual hem realitzat als alumnes de secundària de l'IES Isabel de Villena, situat al barri de la Malva-rosa de València. Aquesta enquesta la podem trobar a l'annex.

4.1. Participants

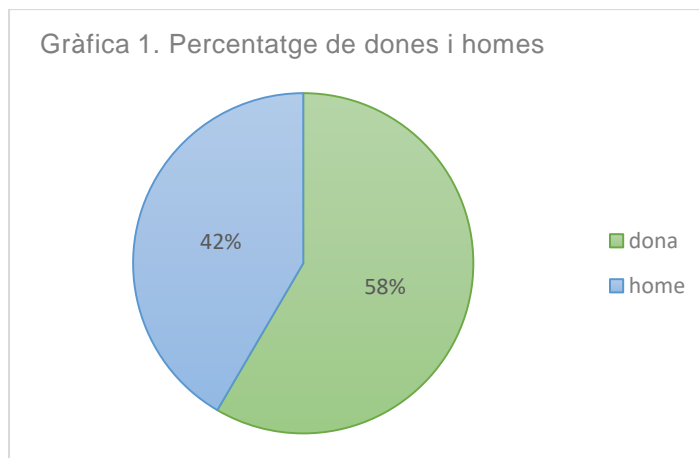
En primer lloc, parlarem dels participants: l'univers de la mostra de població està composta per 89 adolescents, dels quals 52 són dones i 37 són homes, amb edats compreses entre 12 i 22 anys.

Hem pogut arreplegar 89 enquestes, fetes pels alumnes de l'IES Isabel de Villena, com hem dit abans, institut situat al barri de la Malva-rosa de València. Cal aclarir que aquest barri pot arribar a ser conflictiu, i així mateix és l'alumnat dels cursos més baixos (1r d'ESO), però com que aquest institut compta amb tres modalitats de batxillerat –humanístic, artístic i científic– hem de tindre en compte que hi ha molts alumnes del cursos més alts (4t d'ESO i batxillerat) que venen d'altres llocs de València, i per tant, estan allunyats de la realitat del barri de la Malva-rosa.

En la investigació han participat alumnes de 1r d'ESO, 4t d'ESO i batxillerat. Pel que fa a la distribució per **gènere**, a 1r d'ESO han participat 16 dones i 16 homes, d'un total de 32 persones. A 4t d'ESO han participat 17 dones i 10 homes, d'un total de 27 persones. Finalment, a batxillerat han participat 19 dones i 11 homes, d'un total de 30 persones. I en general, han participat 52 dones i 37 homes, d'un total de 89 persones. A continuació tenim una taula per veure d'una manera més clara aquesta informació:

	<i>Dones</i>	<i>Homes</i>	<i>Total general</i>
<i>1r ESO</i>	16	16	32
<i>4t ESO</i>	17	10	27
<i>Batxillerat</i>	19	11	30
<i>Total general</i>	52	37	89

Vistes aquestes xifres, podem observar en la següent gràfica com el percentatge de dones que han participat en l'enquesta és un poc major al dels homes, ja que les primeres representen el 58% del total mentre que els últims representen el 42%.

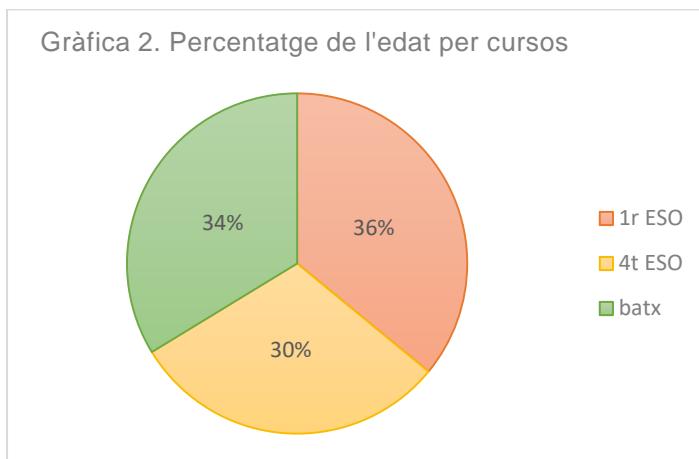

Quant a l'edat i el curs, cal tornar a remarcar que la mostra dels alumnes comprén edats d'entre 12 i 22 anys, des de 1r d'ESO fins a 2n de Batxillerat. Els participants s'han ponderat per grups d'edat referits als cursos: el primer grup va dels 12 als 14 anys (1r d'ESO), el segon grup dels 15 als 16 anys (4t d'ESO) i el tercer grup dels 17 als 22 anys (batxillerat). En 1r d'ESO trobem dotze persones de 12 anys, setze persones de 13 anys i quatre persones de 14 anys; en 4t d'ESO trobem sis persones de 15 anys i vint-i-una persones de 16 anys; per últim, en batxillerat, trobem onze persones de 17 anys, onze persones de 18 anys, cinc persones de 19 anys, dues persones de 20 anys i una persona de 22 anys. En la següent taula veiem d'una manera més esquemàtica i visual com estan repartides les edats dels participants:

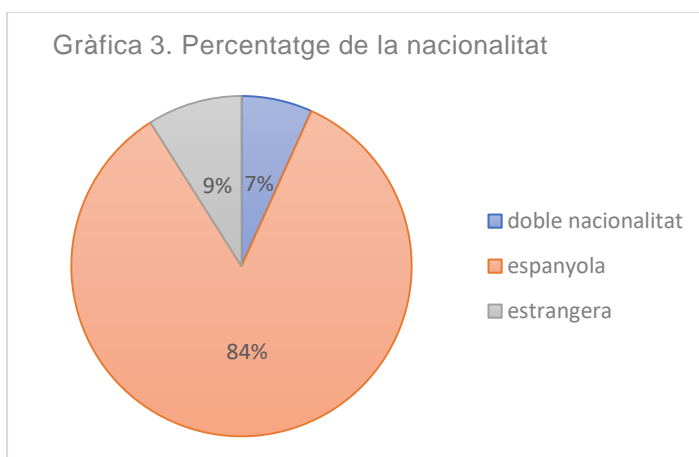
<i>Curs</i>	<i>1r ESO</i>			<i>4t ESO</i>		<i>Batxillerat</i>				
Edat	12	13	14	15	16	17	18	19	20	22
<i>Núm. de persones</i>	12	16	4	6	21	11	11	5	2	1
<i>Total</i>	32			27		30				

Per simplificar aquestes xifres, en la següent gràfica veurem els percentatges de cada agrupació d'edat: el primer grup, 12-14 anys, que es correspon al curs de 1r d'ESO

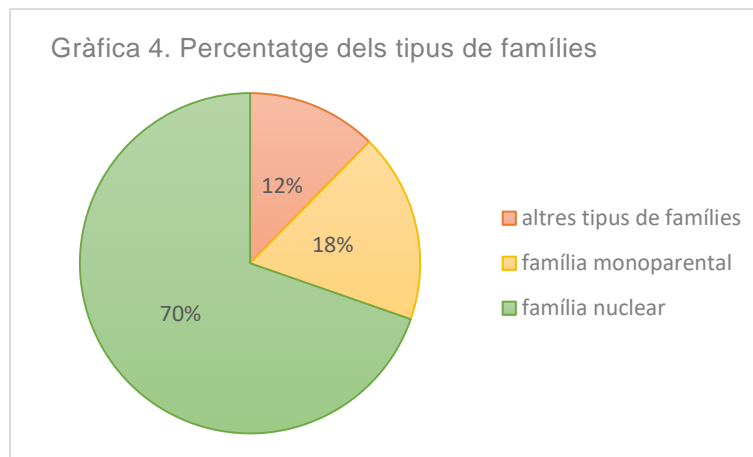
representa el 36% del total; el segon grup, 15-16 anys, que es correspon al curs de 4t d'ESO representa el 30% del total; i, per últim, el tercer grup, 17-22 anys, que es correspon amb els cursos de batxillerat representa el 34% del total. Com podem veure els tres grups d'edats estan bastant equilibrats pel que fa al nombre de persones.

Respecte a la **nacionalitat** dels participants, hem de dir que la predominant és l'espanyola, tot i que també podem trobar persones procedents de Cuba, Equador, Letònia, Argentina, Brasil, Portugal, Ucraïna i Kazakhstan. També és important remarcar que hi ha algunes persones amb doble nacionalitat: l'espanyola no varia, mentre que la segona pot ser russa, uruguaiana, veneçolana, búlgara, argentina o francesa.

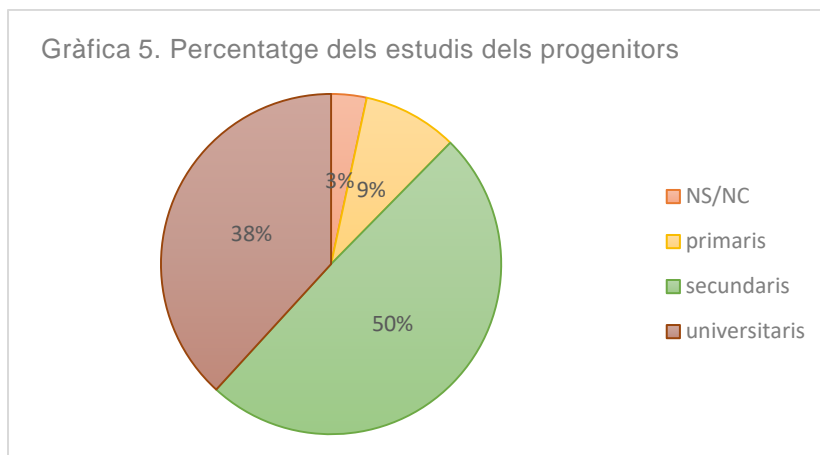

En relació amb el **perfil de les famílies** enquestades i els diferents tipus que podem trobar, cal remarcar que en aquestes investigacions és molt important conèixer el context on viuen les nostres enquestades i enquestats, ja que tractem amb adolescents que depenen en gran mesura dels seus pares i mares i del lloc on viuen. És important aclarir que els tipus de famílies que podem trobar en l'actualitat són infinitament diversos; en el nostre estudi, tot i que el 70% dels participants pertanyen a famílies nuclears, és a dir, tenen famílies tradicionals formades pel pare i la mare, també hi ha un percentatge bastant alt que representa les famílies monoparentals, el 18% del total; i l'altre 12% representa la diversitat familiar de la qual parlàvem abans: les famílies extenses, on, els adolescents, a part de viure amb el pare i/o la mare, també viuen amb els avis o els oncles, etc., i les famílies reconstituïdes, on viuen amb algun dels dos progenitors i amb la parella actual d'aquests.

Per acabar amb l'apartat dels participants, parlarem sobre el **nivell d'estudis** dels progenitors dels i de les alumnes que han realitzat les enquestes, ja que considerem que aquest àmbit és molt important en quant a l'educació que pot rebre l'adolescent a sa casa. Aquest aspecte el relacionarem amb la **classe social** de la família, que ha estat estimada segons els estudis dels progenitors, per tant, hem de suposar que els nivells d'estudis més baixos donen accés a treballs poc qualificats i poc remunerats i així ho podem traduir com a classe social baixa, mentre que els nivells d'estudis alts donen accés a treballs qualificats i ben remunerats, i així obtindrem factors de classe social alta. Per tant, podem dir que només el 9% de l'alumnat afirma que els seus pares tenen estudis primaris: podem considerar-los els adolescents més vulnerables;

el 50% manifesta que els seus pares tenen estudis secundaris; i un percentatge bastant alt, el 38% afirma que els seus pares tenen estudis universitaris.

4.2. Instrument de mesura: l'enquesta

L'instrument que hem utilitzat per realitzar aquesta investigació ha estat una enquesta d'elaboració pròpia, la qual podem trobar a l'annex d'aquest treball. L'enquesta consta de dues parts:

- A la primera part trobarem vint preguntes de resposta tancada, les quals són afirmacions masculines on els i les alumnes han de decidir si estan *d'acord*, en *desacord* o mantenen una posició *neutra* respecte a elles.
- A la segona part trobarem dues preguntes de resposta oberta, que consisteixen en definir els conceptes de *feminisme* i *masclisme* sota el punt de vista dels adolescents.

Al llarg d'algunes sessions se'ls va facilitar a l'alumnat dita enquesta, n'hem pogut arregar 89 en total. L'objectiu de la nostra enquesta era descobrir quines actituds tenen els i les nostres alumnes front a la societat patriarcal, el masclisme i els estereotips de gènere que produeix, així com realitzar una aproximació a la percepció que tenen sobre els micromasclismes, i en definitiva, veure com ha evolucionat la seua consciència sobre aquest problema al llarg del període de l'adolescència.

4.3. Procediment d'anàlisi i disseny

Aquest estudi es va realitzar durant el curs 2018-2019. Es tracta d'una investigació que utilitza tant el mètode quantitatiu com qualitatiu, ja que la majoria de les preguntes de l'enquesta són de resposta tancada, però també hi ha dos preguntes amb resposta oberta; així podrem no només analitzar i fer una extracció de dades, sinó que també ens permetrà reflexionar sobre les actituds i comportaments que mostren els adolescents.

Per a dur a terme aquesta investigació, hem dividit el procés en tres períodes. En primer lloc, li vam donar forma a l'estudi i vam dissenyar les enquestes que passaríem a l'alumnat de l'institut IES Isabel de Villena. En segon lloc, vam realitzar el treball de camp, on classe per classe vam donar les enquestes al nostre alumnat per tal que les respongueren, aquesta fase la vam portar a terme durant el mes de maig. En tercer i últim lloc, vam realitzar l'anàlisi de la informació, que va consistir en el buidatge de les enquestes al programa Microsoft Excel, amb el qual s'han fet una sèrie de taules i gràfiques que descriuen tots els resultats extrets de l'enquesta i també les categories que cal estudiar.

La recollida de dades s'ha realitzat en format paper, personant-nos nosaltres mateixos en cada classe avaluada, i els alumnes han respost per escrit. L'únic centre que ha participat ha estat l'IES Isabel de Villena, situat a la província de València (País Valencià). El tipus de mostreig és aleatori simple i la participació dels subjectes ha estat voluntària i anònima, ja que no es van sol·licitar dades personals que pogueren identificar els participants, i vam contar prèviament amb l'aprovació i el permís del mateix centre.

Per analitzar les dades, primerament agruparem les preguntes per àmbits ja que als alumnes els les hem donades d'una manera aleatòria per intentar que no veieren una progressió temàtica i evitar respostes mecàniques. Els àmbits o blocs són els següents:

Àmbit privat, domèstic

- Les tasques domèstiques corresponen a la dona perquè sempre ha sigut així, els homes han de descansar quan tornen de treballar.
- Les assistents de casa han de ser dones perquè se'ls dona millor el treball de neteja.
- Quan una parella té un fill, és normal que la dona es quede amb el xiquet i l'home vaja a treballar.

Àmbit laboral, oficis

- Hi ha oficis que els realitzen millor les dones i altres que els realitzen millor els homes, per exemple les infermeres i els bombers.
- Els homes solen ser millors *jefes* que les dones, ho porten en la sang.
- Les dones que treballen fora de casa desatenen a la seua família.

Relacions sentimentals amoroses

- En una parella, el xic ha de protegir a la xica.
- No és normal que una xica tinga amics xics si té novio.
- Per a les dones l'afecte i l'estima són més importants que per als homes.

Llenguatge masculista

- Quan alguna cosa és avorrida està bé dir que és un *coñazo*.

Estereotips de gènere

- Normalment les xiques no saben jugar als esports tan bé com els xics.
- En general, els homes solen equivocar-se menys que les dones i tenen les coses més clares.
- És correcte que a la televisió apareguen dones semi-despullades, mentre que els homes mantenen una bona aparença, com la Pedroche a la nit de Cap d'Any.
- Si un xic sempre va amb xiques segurament serà homosexual.
- Els homes condueixen millor que les dones.
- Si una xica no cuida el seu aspecte físic, se li ha de dir perquè canvie.
- Quan els xics estan parlant, les xiques s'han de mantenir al marge i no interrompre per no molestar.
- Els homes no ploren mai i les dones són més sensibles.
- Les dones no poden dominar als homes, són ells els que manen.
- Les dones han d'anar depilades sempre, més encara si queden amb un home.

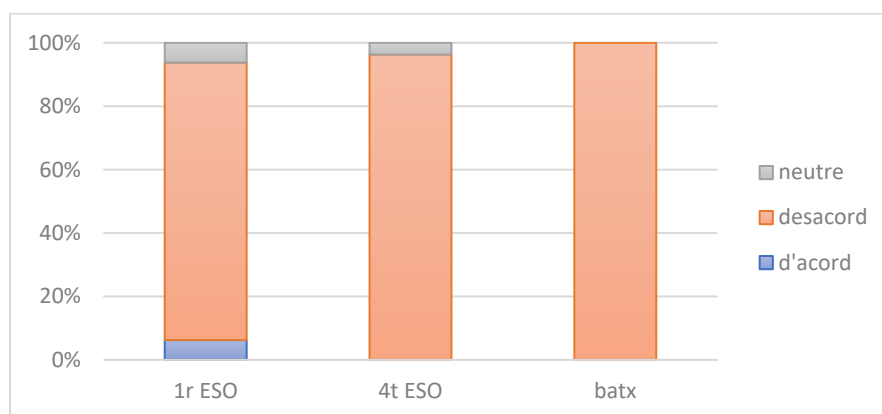
5. DESCRIPCIÓ DELS RESULTATS

En aquest capítol tractarem els resultats que hem obtés per cada pregunta, agrupades en blocs. Farem la descripció de les dades d'una manera objectiva: veurem els percentatges amb l'ajuda d'una taula que, o bé trobarem en aquest mateix capítol, o bé trobarem a l'annex, depenent de si la pregunta ha presentat resultats significatius o no.

5.1. Àmbit privat, domèstic

Al llarg d'aquest primer bloc estudiarem quina és la perspectiva que tenen els nostres alumnes sobre el paper que exerceix la figura de la dona dins l'àmbit privat, domèstic, tant pel que fa a la neteja de la llar com a l'atenció familiar i cura de les filles i/o fills.

Pregunta 1: *Les tasques domèstiques corresponen a la dona perquè sempre ha sigut així, els homes han de descansar quan tornen de treballar.*

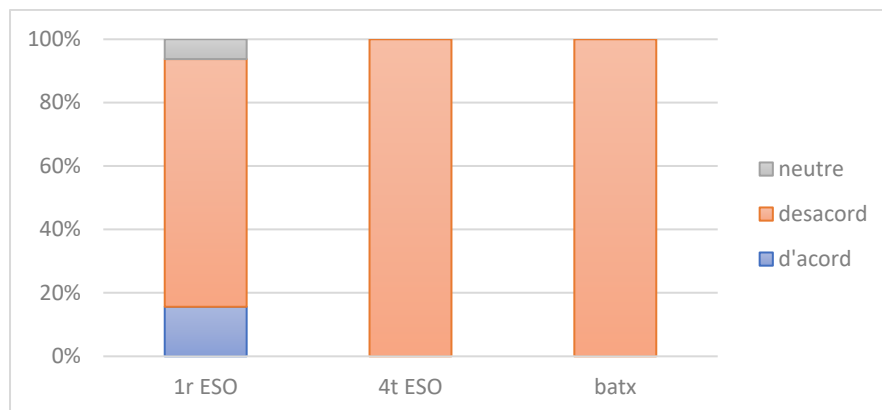
Gràfica 6. Percentatges de la pregunta 1

A 1r d'ESO el 6,3% de l'estudiantat està d'acord amb aquesta afirmació, el 6,3% manté una posició neutra, i el 87,5% està en desacord amb aquesta afirmació, per tant la majoria de l'alumnat no creu que les tasques domèstiques corresponguen només a la dona.

A 4t d'ESO el 96,3% dels estudiants està en desacord amb aquesta afirmació, el 0% està d'acord i només un estudiant que representa el 3,7% no està ni d'acord ni en desacord: manté una posició neutra.

A batxillerat tot l'estudiantat està en desacord amb aquesta afirmació, el 100%, d'un total de 30 alumnes.

Pregunta 6: Les assistents de casa han de ser dones perquè se'ls dona millor el treball de neteja.

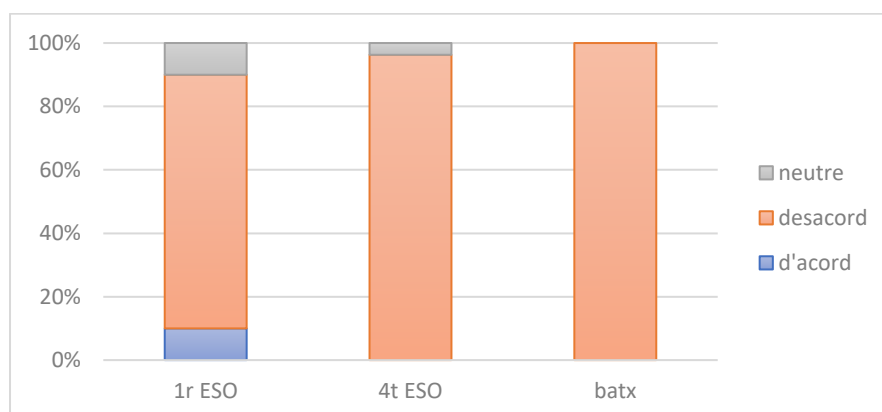

Gràfica 7. Percentatges de la pregunta 6

A 1r d'ESO el 15,6% de l'estudiantat està d'acord amb aquesta afirmació, el 6,3% manté una posició neutra i el 78,1% està en desacord, per tant tornem a repetir que la majoria no estan d'acord amb que les tasques de neteja les realitzen millor les dones només pel fet de ser dones.

En canvi, a 4t d'ESO i batxillerat tothom, el 100%, està en desacord amb aquesta afirmació.

Pregunta 17: Quan una parella té un fill, és normal que la dona es quede amb el xiquet i l'home vaja a treballar.

Gràfica 8. Percentatges de la pregunta 17

A 1r d'ESO el 10% està d'acord amb aquesta afirmació, també el 10% manté una posició neutra, mentre que la majoria, el 80% està en desacord.

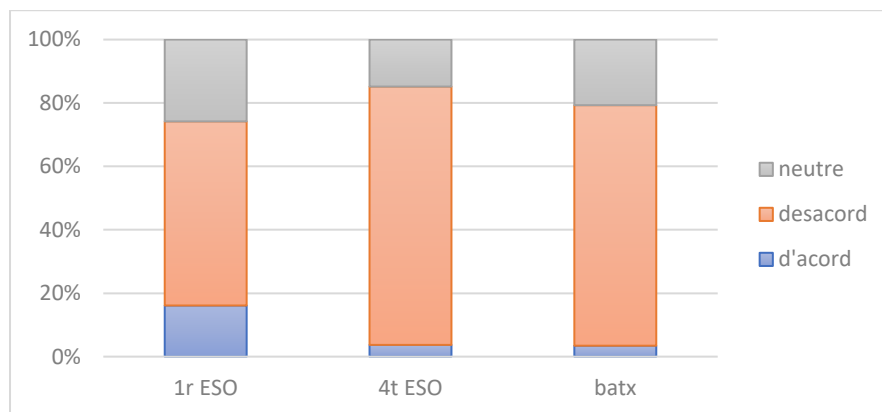
A 4t d'ESO la gran majoria, el 96,3% estan en desacord amb aquesta afirmació, i només un home, que representa el 3,7%, manté una posició neutra. Ningú està totalment d'acord amb aquesta afirmació, el 0%.

A batxillerat, el 100% de l'estudiantat està en desacord amb aquesta afirmació.

5.2. Àmbit laboral, oficis

Al llarg d'aquest segon bloc, analitzarem quin és el parer de l'alumnat sobre el rol que desenvolupa la figura de la dona a l'àmbit públic, al laboral, tant pel que fa als estereotips que sofreixen algunes feines, com al sostre de cristall i, també, la desatenció que suposa per a les seues famílies el fet que les dones tinguen un ofici.

Pregunta 2: *Hi ha oficis que els realitzen millor les dones i altres que els realitzen millor els homes, per exemple les infermeres i els bombers.*

Gràfica 9. Percentatges de la pregunta 2

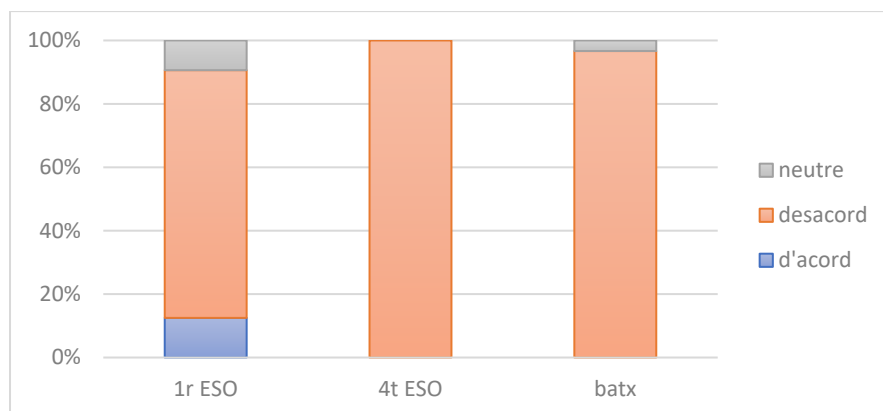
A 1r d'ESO el 58,1% de l'estudiantat està en desacord amb aquesta afirmació, percentatge que supera per poc la meitat dels alumnes; mentre que el 16,1% està d'acord i el 25,8% manté una posició neutra, percentatges bastant alts pel que fa a la creença que els oficis poden pertànyer a algun dels dos gèneres.

A 4t d'ESO el 81,5% de l'alumnat està en desacord amb aquesta pregunta, percentatge més alt que al curs anterior, només el 3,7% està d'acord i el 14,8% manté una posició neutra.

A batxillerat un percentatge bastant alt, però no tant com el de 4t d'ESO, està en desacord amb aquesta afirmació, el 75,9%; només el 3,4% està d'acord i el 20,7% manté una posició neutra, percentatge un poc alt comparat en el de 4t d'ESO.

En conclusió, podem dir que no hi ha una evolució positiva lineal, però sí que hi ha una lleugera evolució cap a la consciència. Tot i que les persones que hi estan d'acord disminueixen dràsticament als cursos més alts, aquelles que mantenen una posició neutra continuen sent bastants tant al curs més baix com als cursos més alts.

Pregunta 12: Els homes solen ser millors “jefes” que les dones, ho porten en la sang.

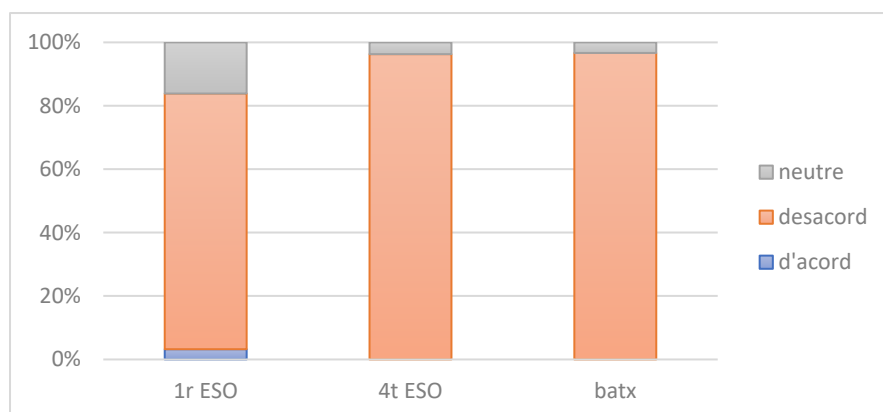
Gràfica 10. Percentatges de la pregunta 12

A 1r d'ESO el 12,5% de l'alumnat està d'acord amb aquesta afirmació, mentre que el 9,4% manté una posició neutra i la majoria, el 78,1% està en desacord.

A 4t d'ESO el 100% de l'alumnat està en desacord.

A batxillerat cap persona està d'acord amb aquesta afirmació, el 0%, mentre que només una persona que representa el 3,3% manté una posició neutra i la majoria està en desacord, el 96,7%.

Pregunta 18: Les dones que treballen fora de casa desatenen a la seua família.

Gràfica 11. Percentatges de la pregunta 18

A 1r d'ESO el 3,2% està d'acord amb aquesta afirmació, el 16,1% manté una posició neutra i el 80,6% està en desacord.

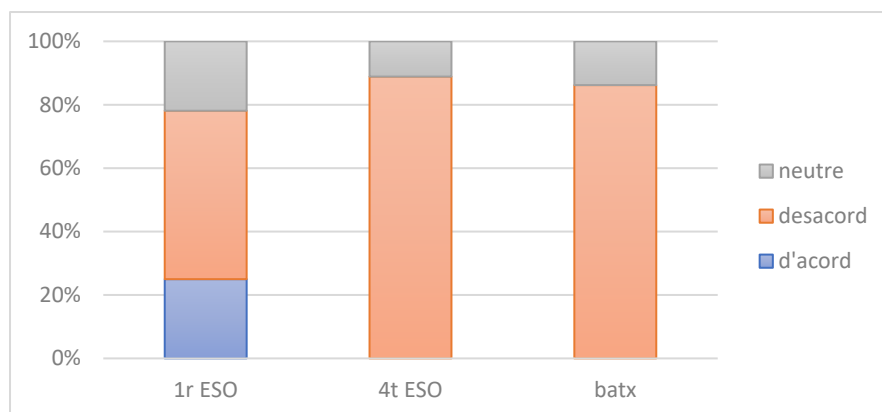
A 4t d'ESO el 0% està d'acord amb aquesta pregunta, mentre que només el 3,7% manté una posició neutra i la majoria, el 96,3% està en desacord amb aquesta pregunta.

A batxillerat el 0% està d'acord amb aquesta afirmació, mentre que el 3,3% manté una posició neutra i, una altra vegada la majoria, el 96,7% està en desacord.

5.3. Relacions sentimentals amoroses

Al llarg d'aquest tercer bloc descobrirem i analitzarem la visió que tenen els alumnes sobre les relacions sentimentals que s'estableixen entre les persones des d'una perspectiva amorosa, tant entre elles i ells mateixos com a adolescents com el que perceben sobre les relacions de les persones adultes.

Pregunta 8: *En una parella, el xic ha de protegir a la xica.*

Gràfica 12. Percentatges de la pregunta 8

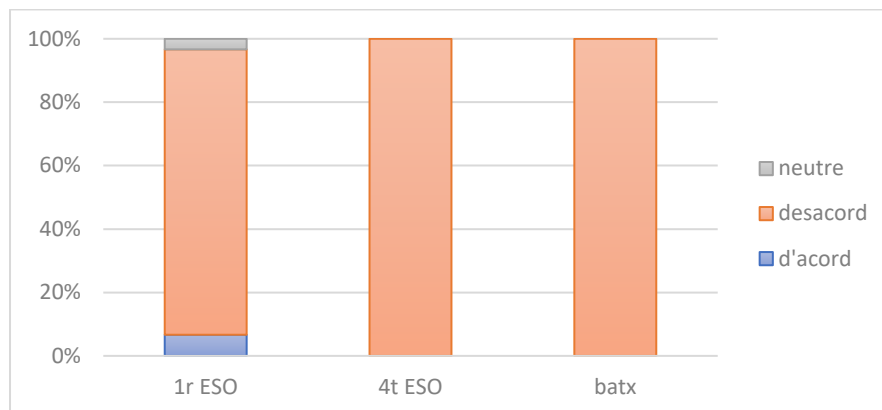
A 1r d'ESO el 25% dels estudiants està d'acord amb aquesta afirmació, percentatge realment alt, quasi el 22% manté una posició neutra i només la meitat, el 53% està en desacord amb aquesta pregunta.

A 4t d'ESO l'11% de l'alumnat manté una posició neutra, i la majoria, el 89% està en desacord amb aquesta afirmació, és a dir que cap persona, el 0% està d'acord amb ella.

A batxillerat el 13,8% de l'estudiantat manté una posició neutra vers aquesta pregunta, percentatge un poc més alt que en 4t d'ESO, i per tant, el 86,2% (la majoria) està en

desacord amb aquesta afirmació. Igual que en el curs anterior, el 0% està d'acord amb la pregunta.

Pregunta 10: No és normal que una xica tinga amics xics si té nuvi.

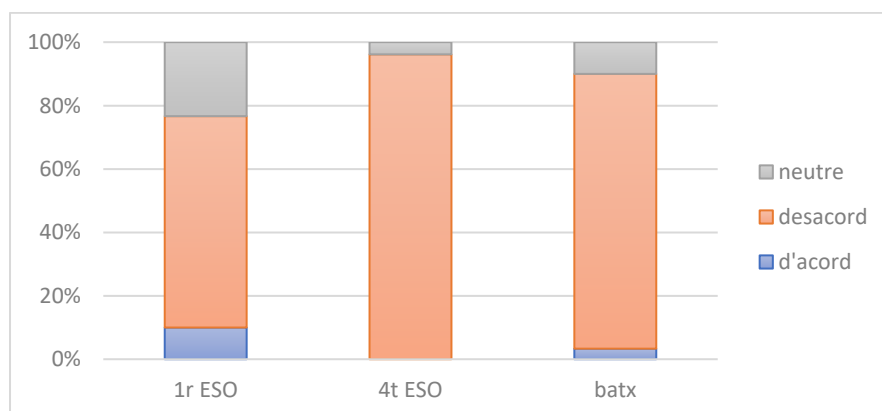

Gràfica 13. Percentatges de la pregunta 10

A 1r d'ESO el 6,7% de l'alumnat està d'acord amb aquesta afirmació, mentre que el 3,3% manté una posició neutra, i la majoria està en desacord, amb un 90%.

En canvi, a 4t d'ESO i batxillerat tothom està en desacord amb aquesta afirmació, el 100%.

Pregunta 14: Per a les dones, l'afecte i l'estima són més importants que per als homes.

Gràfica 14. Percentatges de la pregunta 14

A 1r d'ESO, el 10% de l'alumnat està d'acord amb aquesta afirmació, un percentatge bastant considerable, mentre que el 23,3% manté una posició neutra, quasi una quarta part, i només el 66,7% està en desacord amb aquesta pregunta, un percentatge que s'aproxima massa a la meitat.

A 4t d'ESO només el 3,8% manté una posició de neutralitat, mentre que la gran majoria, el 96,2% estan en desacord amb aquesta afirmació, i a més, ningú hi està d'acord, el 0%.

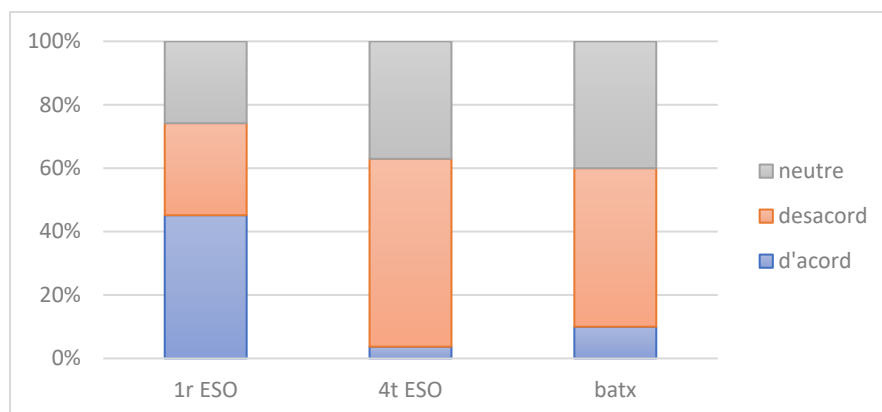
En canvi, a batxillerat el 3,3% està d'acord amb aquesta afirmació, el 12,8% manté una posició neutra i la majoria, el 82,6% està en desacord.

Per concloure la pregunta, podem veure una evolució no lineal, ja que en batxillerat hi ha menys gent a proporció que està en desacord que a 4t d'ESO, però sí que hi ha una diferència important pel que respecta a 1r d'ESO.

5.4. Llenguatge masculista

Al llarg d'aquest quart bloc, tot i que només consta d'una sola pregunta, esbrinarem com utilitzen el llenguatge els i les adolescents per relacionar-se amb els seus cercles més propers i si es qüestionen la forma i el rerefons de les paraules que utilitzen.

Pregunta 20: Quan alguna cosa és avorrida està bé dir que és un “coñazo”.

Gràfica 15. Percentatges de la pregunta 20

A 1r d'ESO, quasi la meitat, el 45,2% de l'alumnat està d'acord amb aquesta afirmació, mentre que el 25,8% manté una posició de neutralitat i només el 29%, un percentatge baixíssim, està en desacord amb aquesta pregunta.

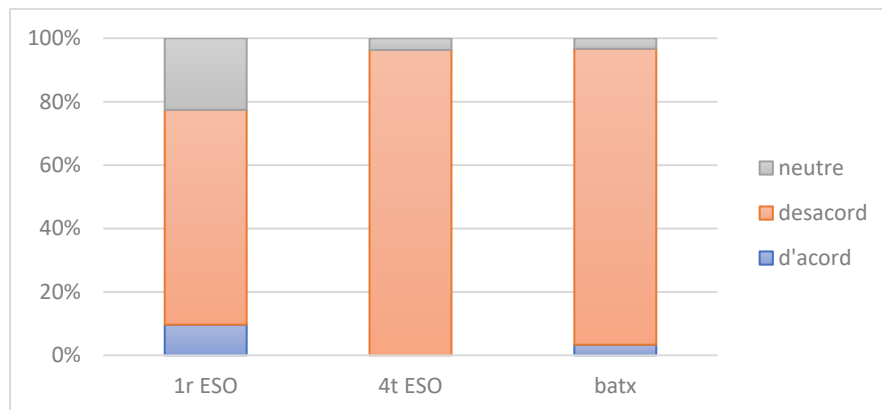
A 4t d'ESO, el 3,7% està d'acord, mentre que un percentatge bastant alt, el 37% manté una posició de neutralitat, i poc més del 59% està en desacord. És interessant remarcar que cap dona està d'acord amb aquesta afirmació.

A batxillerat, el 10% de l'alumnat està d'acord amb aquesta afirmació, un percentatge més alt que al curs anterior, a més, un 40% manté una posició neutra i només la meitat, el 50% està en desacord amb aquesta afirmació.

5.5. Estereotips de gènere

Al llarg d'aquest cinquè bloc, l'últim, estudiarem quina és la percepció que tenen els i les adolescents sobre els estereotips de gènere que es projecten no només sobre les dones, sinó també sobre els homes, en aquesta societat patriarcal, si els tenen interioritzats i els accepten o si, pel contrari, se n'adonen que són masclistes i els rebutgen.

Pregunta 3: Normalment les xiques no saben jugar als esports tan bé com els xics.

Gràfica 16. Percentatges de la pregunta 3

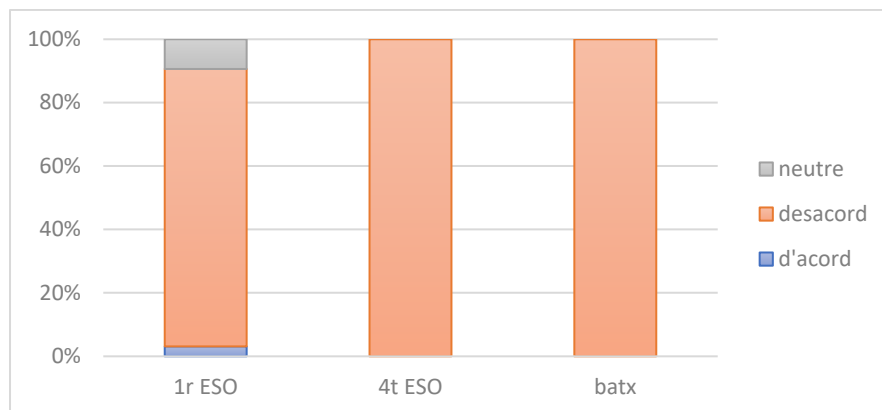
A 1r d'ESO el 9,7% de l'alumnat està d'acord amb aquesta afirmació, mentre que el 22,6% manté una posició neutra i quasi el 70% està en desacord amb aquesta afirmació.

A 4t d'ESO el 3,7% manté una posició neutra, mentre que la resta, el 96,3% estan en desacord, el 0% està d'acord.

A batxillerat el 3,3% està d'acord amb aquesta afirmació, també el 3,3% manté una posició neutra, i la majoria, més del 93% està en desacord.

Pregunta 4: En general, els homes solen equivocar-se menys que les dones i tenen les coses més clares.

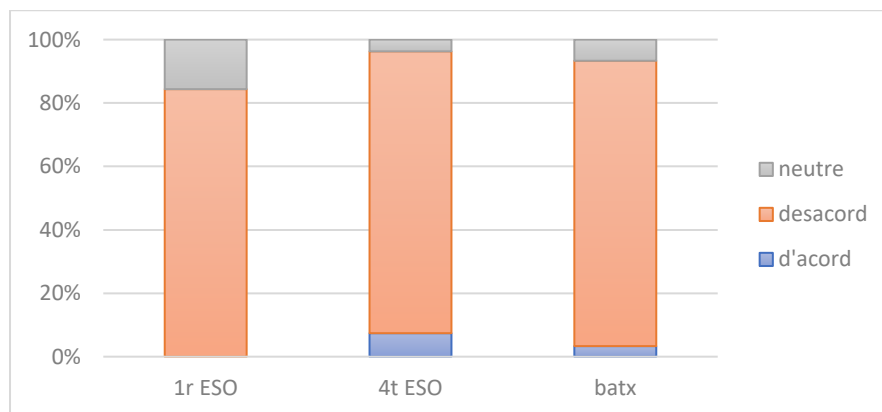

Gràfica 17. Percentatges de la pregunta 4

A 1r d'ESO poc més del 3% de l'alumnat està d'acord amb aquesta afirmació, el 9,4% manté una posició neutra i el 87,5% està en desacord.

Pel que fa a 4t d'ESO i batxillerat, tothom està en desacord, el 100% dels estudiants.

Pregunta 5: És correcte que a la televisió apareguen dones semi-despullades, mentre que els homes mantenen una bona aparença, com la Pedroche a la nit de Cap d'Any.

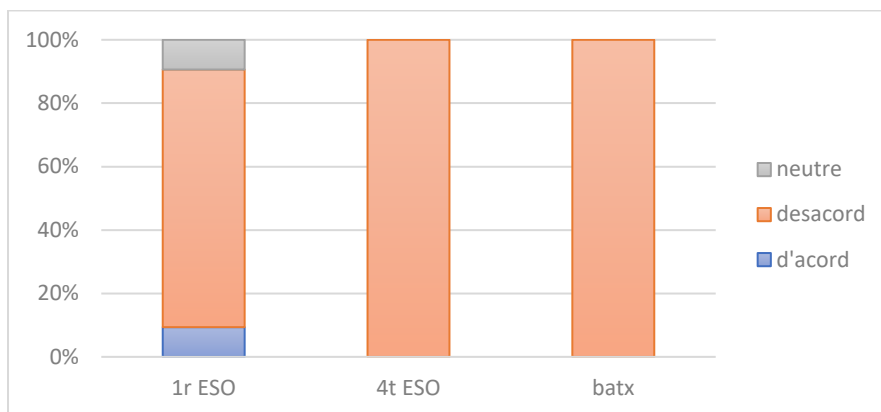
Gràfica 18. Percentatges de la pregunta 5

A 1r d'ESO, mentre el 15,6% manté una posició neutra, la majoria, el 84,4% està en desacord amb aquesta afirmació, és important remarcar que aquest últim percentatge inclou a totes les dones. El 0% està d'acord.

A 4t d'ESO, el 7,4% està d'acord amb aquesta afirmació, un percentatge bastant alt en comparació amb el curs anterior, mentre que el 3,7% manté una posició neutra, i quasi el 89% està en desacord amb aquesta afirmació.

A batxillerat el 3,3% està d'acord i el 9% manté una posició neutra, mentre que el 87,6% està en desacord amb aquesta pregunta.

Pregunta 7: Si un xic sempre va amb xiques segurament serà homosexual.

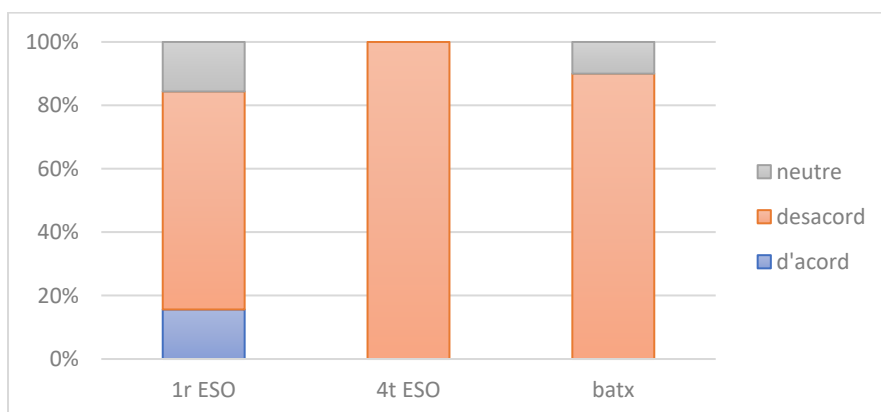

Gràfica 19. Percentatges de la pregunta 7

A 1r d'ESO el 9% de l'alumnat està d'acord amb aquesta afirmació, també el 9% manté una posició neutra, mentre que la gran majoria, el 81% està en desacord amb l'afirmació.

En canvi, a 4t d'ESO i batxillerat tothom està en desacord, el 100%.

Pregunta 9: Els homes condueixen millor que les dones.

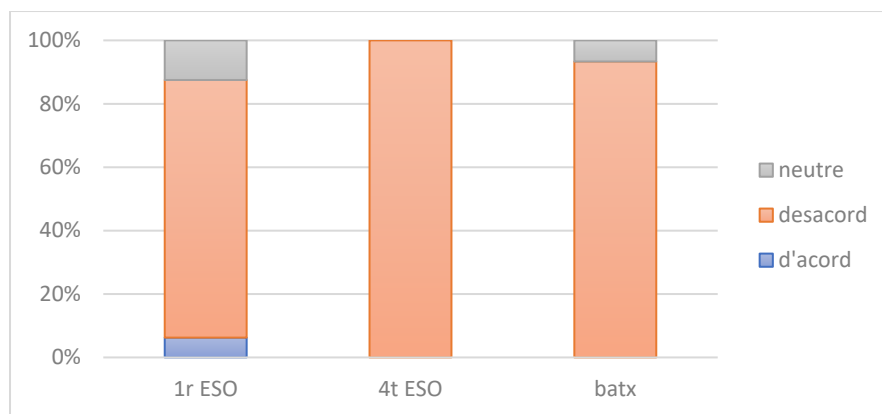
Gràfica 20. Percentatges de la pregunta 9

A 1r d'ESO, quasi el 16% està d'acord amb aquesta pregunta, i també quasi el 16% manté una posició neutra, per tant, només el 68,8% està en desacord.

A 4t d'ESO tothom està en desacord amb aquesta afirmació, el 100%.

A batxillerat només el 10% manté una posició neutra front a la gran majoria, el 90%, que està en desacord amb aquesta afirmació.

Pregunta 11: Si una xica no cuida el seu aspecte físic, se li ha de dir perquè canvie.

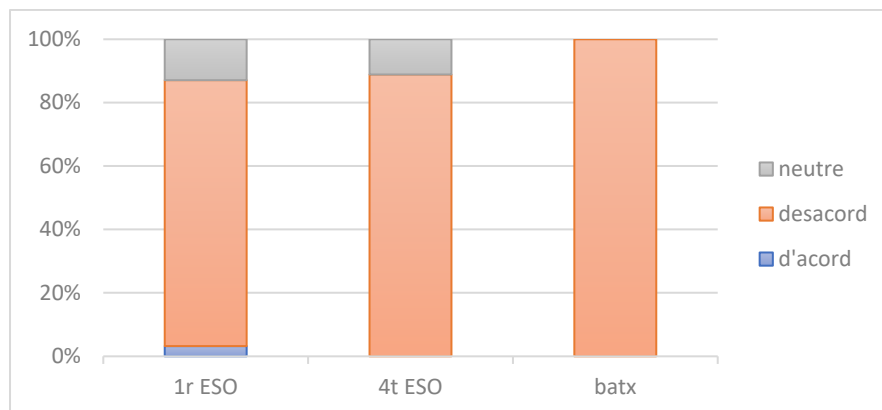
Gràfica 21. Percentatges de la pregunta 11

A 1r d'ESO només el 6,3% de l'alumnat està d'acord amb aquesta afirmació, un percentatge un poc més alt, el 12,5% manté una posició neutra, i la majoria, un poc més del 81% està en desacord.

A 4t d'ESO tothom està en desacord amb aquesta afirmació, el 100%, ningú no hi està d'acord.

A batxillerat només el 6,7% manté una posició neutra i la resta, el 93,3% està en desacord amb aquesta afirmació, mentre que el 0% hi està d'acord.

Pregunta 13: Quan els xics estan parlant, les xiques s'han de mantenir al marge i no interrompre per no molestar.

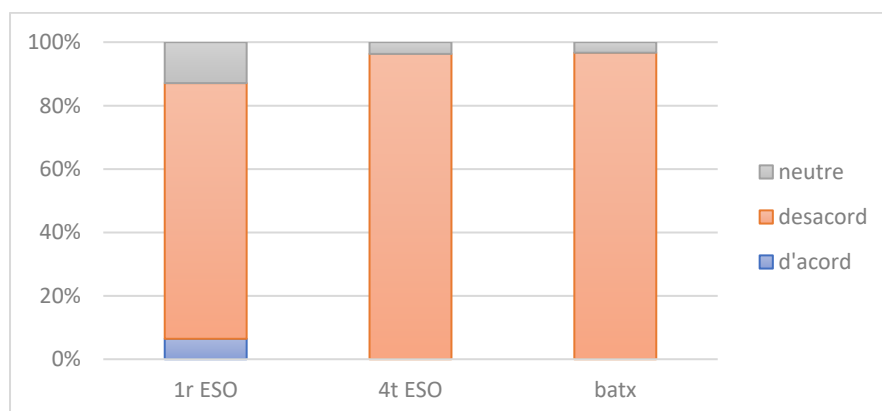
Gràfica 22. Percentatges de la pregunta 13

A 1r d'ESO només el 3,2% de l'alumnat està d'acord amb aquesta afirmació, mentre que un percentatge un poc més alt, quasi el 13% manté una posició neutra, la majoria, quasi el 84% està en desacord amb aquesta pregunta.

A 4t d'ESO poc més de l'11% manté una posició neutra respecte a aquesta afirmació, mentre que la majoria, quasi el 90% està en desacord; el 0% hi està d'acord.

A batxillerat tothom està en desacord amb aquesta afirmació, el 100%.

Pregunta 15: Els homes no ploren mai i les dones són més sensibles.

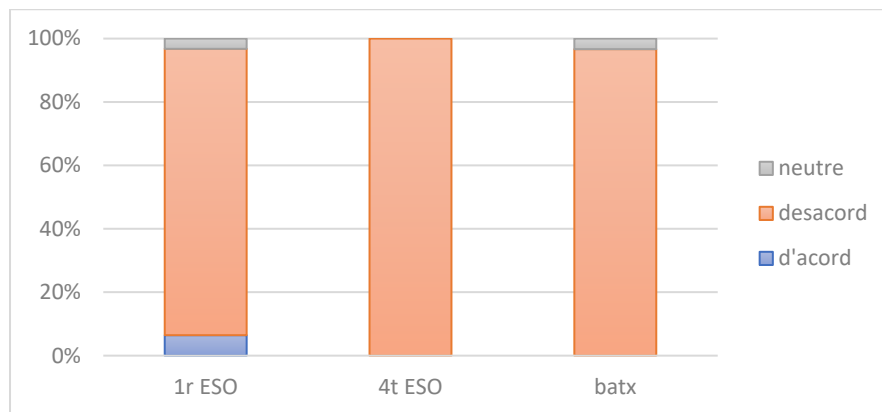
Gràfica 23. Percentatges de la pregunta 15

A 1r d'ESO només el 6,5% de l'alumnat ha estat d'acord amb aquesta afirmació, mentre que quasi el 13% ha mantés una posició neutra, i la majoria, poc més del 80% han estat en desacord amb aquesta afirmació.

A 4t d'ESO quasi el 4% manté una posició de neutralitat, mentre que poc més del 96%, la gran majoria, està en desacord amb aquesta afirmació.

A batxillerat poc més del 3% manté una posició neutra amb aquesta afirmació, mentre que quasi el 97%, la majoria, està en desacord amb aquesta pregunta.

Pregunta 16: *Les dones no poden dominar als homes, són ells els que manen.*

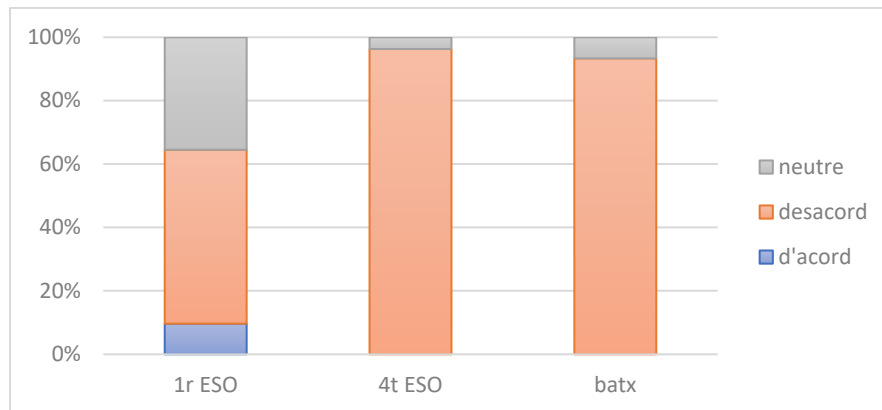
Gràfica 24. Percentatges de la pregunta 16

A 1r d'ESO, mentre que el 3,2% de l'alumnat manté una posició neutra, el 6,5% està d'acord amb aquesta afirmació, tot i que la majoria, el 90,3% està en desacord amb la pregunta.

A 4t d'ESO tothom està en desacord amb aquesta qüestió, el 100%. Per tant, no hi ha ningú que hi estiga d'acord o mantinga una posició neutra, el 0% en ambdós casos.

A batxillerat poc més del 3% manté una posició neutra respecte a aquesta pregunta, mentre que quasi el 97% hi està en desacord, la quasi majoria absoluta.

Pregunta 19: Les dones han d'anar depilades sempre, més encara si queden amb un home.

Gràfica 25. Percentatges de la pregunta 19

A 1r d'ESO, un percentatge relativament baix està d'acord amb aquesta pregunta, el 9,7%, mentre que un percentatge relativament alt, el 35,5%, manté una posició neutra, i poc més de la meitat, quasi el 55% està en desacord amb aquesta afirmació. Cal remarcar la diferència entre homes i dones, aquestes últimes quasi totes estan en desacord mentre que dels homes quasi tots mantenen una posició neutra.

A 4t d'ESO només el 3,7% manté una posició de neutralitat, mentre que la majoria, el 96,3% està en desacord amb aquesta afirmació, i el 0% hi està d'acord.

A batxillerat, un percentatge no massa alt, el 6,7% manté una posició neutra, mentre que la majoria està en desacord amb l'afirmació, el 93,3%, i el 0% hi està d'acord.

6. APROXIMACIÓ A LA REALITAT DELS I DE LES PARTICIPANTS

En aquest capítol realitzarem una aproximació a la realitat que envolta els subjectes que han estat *d'acord* o han mantés una posició *neutra* amb les preguntes de l'enquesta per intentar entendre per quin motiu han donat aquestes respostes, ho farem estructurat amb els mateixos blocs que al capítol anterior per donar coherència.

6.1. Àmbit privat, domèstic

Pregunta 1: *Les tasques domèstiques corresponen a la dona perquè sempre ha sigut així, els homes han de descansar quan tornen de treballar.*

A 1r d'ESO hi ha dos persones que estan **d'acord**, 28 que estan en **desacord** i dos que mantenen una posició **neutra**, d'un total de 32 estudiants.

Per endinsar-nos breument en aquests subjectes, cal assenyalar que coincideix que les dues persones que estan **d'acord** amb aquesta afirmació (E86 i E89, home i dona respectivament) són repetidors, és a dir, tenen 14 anys i estan a 1r d'ESO, i, a més, el nivell d'estudis dels seus progenitors són primaris. Ambdós són de nacionalitat espanyola.

Els dos homes que mantenen una posició **neutra** en aquesta afirmació (E87 i E72) tenen 13 i 14 anys, de nacionalitat kazakh i repetidor, respectivament. El nivell d'estudis dels seus progenitors són secundaris i universitaris també respectivament.

A 4t d'ESO, 17 dones estan en **desacord** (totes), mentre que un home manté un posició **neutra** i nou estan en **desacord**, d'un total de 27 estudiants.

L'únic home que manté una posició **neutra** (E9) té un context que podria formar part de la mitjana espanyola: 16 anys, nacionalitat espanyola, família nuclear i estudis universitaris dels pares.

Pregunta 6: *Les assistents de casa han de ser dones perquè se'ls dona millor el treball de neteja.*

A 1r d'ESO hi ha cinc persones que estan **d'acord** amb aquesta afirmació, dos persones que mantenen una posició **neutra** i 25 persones que estan en **desacord**, d'un total de 32 estudiants.

Si ens endinsem breument en aquests subjectes, pel que fa als cinc homes que estan **d'acord** amb aquesta afirmació, només hi ha un que coincideix que en la pregunta anterior també hi esta d'acord, E86, home de 14 anys de nacionalitat espanyola, repetidor, viu sol amb la seva mare, la qual té estudis primaris; per tant, no és una coincidència que visca sol amb la seua mare i relacione les tasques domèstiques amb les dones. Hi ha dos homes que en aquesta pregunta estan d'acord i en l'anterior mantenien una posició neutra, E87 i E72, aquest últim de nacionalitat kazakh, la resta de nacionalitat espanyola. Dos més que estan d'acord amb aquesta pregunta estaven en desacord amb l'anterior (E76 i E61), cosa que pot voler dir que dins l'àmbit familiar o conegut no relacionen a les dones com a les responsables de les tasques domèstiques, però quan ve algú de fora a netejar sí que pensen que ha de ser una dona.

Quant a les dos persones que mantenen una posició **neutra** en aquesta pregunta són una dona de 14 anys de nacionalitat espanyola (E88) i un home de 12 anys de nacionalitat espanyola (E58), els dos estaven en desacord amb la pregunta anterior, per tant podria donar-se el cas que hem comentat anteriorment.

Pregunta 17: *Quan una parella té un fill, és normal que la dona es quede amb el xiquet i l'home vaja a treballar.*

A 1r d'ESO hi ha tres persones que estan **d'acord** amb l'afirmació, tres també que mantenen una posició **neutra**, dos homes que no contesten i la resta, 24 persones, estan en **desacord**.

Si ens endinsem breument en els subjectes, de les tres persones que estan **d'acord** amb aquesta afirmació, dos tenen 14 anys, una dona i una home (E89 i E87), per tant són repetidors, la dona estava d'acord amb la pregunta 1 però en desacord amb la 6; i l'home tenia una posició neutra en la pregunta 1 i també estava d'acord amb la pregunta 6. L'altre home (E65) té 12 anys i estava en desacord amb les dues preguntes anteriors d'aquest àmbit. Tots són de nacionalitat espanyola.

De les tres persones que mantenen una posició **neutra** davant aquesta afirmació, dos són de nacionalitat espanyola (E84 i E80) i l'altre de nacionalitat kazakh (E72), tots tenen 13 anys. La dona i un home (E84 i E80) estaven en desacord amb les dues preguntes anteriors d'aquest àmbit, mentre que l'home (E72) de nacionalitat

estrangera, a la pregunta 1 també mantenia una posició neutra i estava d'acord amb la pregunta 6.

A 4t d'ESO totes les dones estan en **desacord** amb aquesta pregunta, un total de 17, mentre que dels homes, nou estan en **desacord** però un manté una posició **neutra**.

Aquest home que manté una posició **neutra** (E9) té 16 anys i és de nacionalitat espanyola. A la pregunta 1 també mantenia una posició neutra, mentre que estava en desacord amb la pregunta 6.

6.2. Àmbit laboral, oficis

Pregunta 2: *Hi ha oficis que els realitzen millor les dones i altres que els realitzen millor els homes, per exemple les infermeres i els bombers.*

A 1r d'ESO hi ha cinc persones que estan d'acord amb aquesta afirmació, huit persones que mantenen una posició neutra, una dona que no contesta i 18 persones que estan en desacord amb aquesta afirmació, d'un total de 32 alumnes.

Si ens endinsem un poc en els subjectes, dels alumnes que estan d'acord amb aquesta afirmació, dos tenen 14 anys, la dona i un home (E88 i E87), i per tant són repetidors, ambdós són de nacionalitat espanyola i el nivell d'estudis dels seus progenitors són secundaris. La resta són homes i tenen tots 12 anys (E64, E61 i E60), només l'últim té nacionalitat estrangera. Els progenitors de tots ells tenen estudis superiors.

Els alumnes que mantenen una posició neutra tenen 12 i 13 anys (E84, E80, E71, E70, E69, E67, E62 i E58), no són repetidors, tots pertanyen al curs on estan, tots tenen nacionalitat espanyola i només dos (E69 i E58) els seus pares tenen estudis primaris, la resta estudis superiors. A més, tots aquests han respost en la pregunta anterior, la 1, que estan en desacord amb ella.

Pel que fa a 4t d'ESO, només hi ha una persona que està d'acord amb aquesta afirmació, quatre que mantenen una posició neutra i 22 persones que estan en desacord.

La dona que està d'acord amb aquesta afirmació té 16 anys, és de nacionalitat espanyola, forma part d'una família nuclear i els seus progenitors tenen estudis secundaris (E18).

Totes les persones que mantenen una posició neutra tenen 16 anys, són dos dones (E27 i E10) i dos homes (E19 i E7). Tots tenen nacionalitat espanyola excepte un home que és cubà (E7). Tots han respost en la pregunta 1 que estan en desacord amb ella.

Al batxillerat cap dona està d'acord amb aquesta afirmació, tres d'elles mantenen una posició neutra mentre que 16 estan en desacord. Pel que fa als homes, només un està d'acord amb aquesta afirmació, un no contesta, tres mantenen una posició neutra i sis estan en desacord.

L'única persona que està d'acord amb aquesta afirmació és un home de 17 anys de nacionalitat espanyola, els seus pares tenen estudis secundaris (E38).

De les sis persones que mantenen una posició neutra, tres són dones (E53, E42 i E37) i tres són homes (E47, E36, E35). Tots tenen entre 17 i 18 anys i són de nacionalitat espanyola, excepte E53 que té 19 anys i és de nacionalitat brasilera.

Pregunta 12: *Els homes solen ser millors “jefes” que les dones, ho porten en la sang.*

A 1r d'ESO 16 dones estan en desacord (totes), mentre que quatre homes estan d'acord, tres mantenen una posició neutra i nou estan en desacord.

Dels quatre homes que estan d'acord, dos tenen 14 anys (E87 i E86) i per tant són repetidors, els altres dos tenen 12 anys (E65 i E61); tots són de nacionalitat espanyola, i dos d'ells han contestat que estan també d'acord amb la pregunta 2 (E87 i E61).

Dels tres homes que mantenen una posició neutra, dos tenen 13 anys (E76 i E72) i són espanyol i kazakh respectivament, l'últim té 12 anys i és ucraïnès (E60), només aquest últim ha estat d'acord amb la pregunta anterior, la 2.

A 4t d'ESO tothom està en desacord amb aquesta afirmació.

Pel que fa al batxillerat, 19 dones estan en desacord (totes), mentre que dels homes, només un manté una posició neutra, la resta estan en desacord.

L'home que manté una posició neutra té 17 anys (E29) i és de nacionalitat espanyola, en la pregunta anterior (la 2) estava en desacord.

Pregunta 18: *Les dones que treballen fora de casa desatenen a la seua família.*

A 1r d'ESO hi ha una persona que està d'acord amb aquesta afirmació, cinc que mantenen una posició neutra, un home que no contesta i 25 que estan en desacord.

Si ens endinsem breument en els subjectes, veurem que l'únic home que està d'acord amb aquesta afirmació (E77) té 13 anys, és de nacionalitat espanyola i viu sol amb la seua mare, la qual té estudis universitaris. Cal destacar que està en desacord amb totes les preguntes anteriors, així que potser aquesta resposta està relacionada amb què forma part d'una família monoparental, i molt probablement quan la seua mare vaja a treballar ell sentirà que el desatén o que no li presta la suficient atenció.

De les cinc persones que mantenen una posició neutra en aquesta afirmació, una és una dona (E83) i quatre són homes (E72, E61, E60 i E59), tenen entre 12 i 13 anys. La dona té nacionalitat espanyola, mentre que els homes són de diversos llocs: nacionalitat kazakh, espanyola i veneçolana, ucraïnesa i portuguesa. E83 (dona) i E59 estaven en desacord amb les dues preguntes anteriors, mentre que E61 hi estava d'acord. E72 i E60 mantenen postures diferents: en la pregunta 12 ambdós mantenen una posició neutra, mentre que en la pregunta 2 E72 està en desacord però E60 està d'acord.

Pel que fa a 4t d'ESO, hi ha una persona que manté una posició neutra, mentre que la resta, 26 persones, estan en desacord amb aquesta afirmació.

La dona que manté una posició neutra té 16 anys i és de nacionalitat espanyola (E23), en les dues preguntes anteriors està en desacord. L'única cosa que té en comú amb l'home de 1r d'ESO que està d'acord és que viu sola amb la seua mare i el nivell d'estudis d'aquesta és universitari, per tant és possible que quan aquesta se'n vaja a treballar la seua filla se senta desatesa d'alguna manera.

Quant al batxillerat, només una persona manté una posició de neutralitat pel que fa a questa afirmació, la resta, 29 persones estan en desacord.

L'únic home que manté una posició neutra té 18 anys i és de nacionalitat espanyola (E46), en les dues preguntes anteriors estava en desacord amb elles.

6.3. Relacions sentimentals amoroses

Pregunta 8: *En una parella, el xic ha de protegir a la xica.*

A 1r d'ESO hi ha huit persones que estan d'acord, set persones que mantenen una posició neutra i 17 persones que estan en desacord.

Si ens endinsem breument en els subjectes, de les huit persones que estan d'acord, una és una dona i té 14 anys (E88), mentre que la resta són homes i tenen 14 anys (E87 i E86), 13 anys (E76 i E72) i 12 anys (E65, E64 i E61). Tots són de nacionalitat espanyola excepte E72 que és de nacionalitat kazakh. Les seues famílies són de diversos tipus i els nivells d'estudis dels seus progenitors varia des d'estudis primaris fins a universitaris.

De les set persones que mantenen una posició neutra, dues són dones i tenen 13 anys (E84 i E82) i la resta són homes i tenen 13 anys (E80) i 12 anys (E69, E67, E60 i E59). Tots tenen nacionalitat espanyola, excepte E60 que és ucraïnés i E59 que és portugués. Les seues famílies són de diversos tipus i els nivells d'estudis dels seus progenitors varia des d'estudis primaris fins a universitaris.

Pel que fa a 4t d'ESO, hi ha tres persones que mantenen una posició neutra, mentre que la resta, 24 persones estan en desacord amb aquesta pregunta.

De les tres persones que mantenen una posició neutra, dues són dones (E24 i E18) i un és home (E7), tots tenen 16 anys, les dones són de nacionalitat espanyola mentre que l'home és de nacionalitat cubana.

Quant al batxillerat, totes les dones estan en desacord amb aquesta pregunta (19), mentre que dels homes, un no contesta, quatre mantenen una posició neutra i sis estan en desacord.

Dels quatre homes que mantenen una posició neutra, tots són de nacionalitat espanyola, dos tenen 18 anys (E47 i E46) i els altres dos en tenen 17 (E38 i E29). Tots formen part d'una família nuclear i els estudis dels seus progenitors van des dels secundaris fins als universitaris.

Pregunta 10: *No és normal que una xica tinga amics xics si té nuvi.*

A 1r d'ESO hi ha dues persones que estan d'acord, dues més que no contesten, i una persona que manté una posició neutra.

Si ens endinsem breument en els subjectes, veurem que les dues persones que estan d'acord són una dona (E88) i un home (E87), ambdós tenen 14 anys, per tant són repetidors, són de nacionalitat francesa i formen part de famílies nuclears on els seus progenitors tenen estudis secundaris. Coincideix que els dos també estaven d'acord amb la pregunta anterior, la 8.

L'home que manté una posició neutra (E69) té 12 anys, per tant no és repetidor, és de nacionalitat espanyola i només viu amb la seua mare, la qual té estudis primaris. Coincideix que en la pregunta anterior, la 8, també manté una posició neutra.

Pregunta 14: *Per a les dones, l'afecte i l'estima són més importants que per als homes.*

A 1r d'ESO hi ha tres persones que estan d'acord amb aquesta afirmació, set persones que mantenen una posició neutra, dos persones que no contesten i 20 persones que estan en desacord.

Si ens endinsem breument en els subjectes, cal remarcar que les tres persones que estan d'acord són una dona i dos homes, la dona (E84) i un home (E76) tenen 13 anys, mentre que l'altre home (E65) té 12 anys. Tots són de nacionalitat espanyola i viuen amb famílies de diversos tipus, els progenitors dels quals tenen tots estudis secundaris. Coincideix que tots estan en desacord amb la pregunta anterior (la 10), però els dos homes estan d'acord amb la pregunta 8 i la dona manté una posició de neutralitat.

De les set persones que mantenen una posició neutra, tres són dones (E85, E82 i E71), les quals tenen totes 13 anys, i quatre són homes, amb 14 anys (E87), 13 anys (E70) i 12 anys (E67 i E58). Tots són de nacionalitat espanyola i les seues famílies són diverses, així com els estudis dels seus progenitors que van des dels primaris fins als universitaris. D'aquests, només E87 està d'acord amb les dues preguntes anteriors (la 8 i la 10), mentre que la resta, tots estan en desacord amb la pregunta 10 i de la 8,

també tots hi estan en desacord a excepció de E82 i E67 que mantenen una posició de neutralitat.

Pel que fa a 4t ESO, hi ha una persona que manté una posició neutra, una altra que no contesta i 25 persones que estan en desacord.

La persona que manté una postura neutra és una dona (E10), té 16 anys i és de nacionalitat espanyola, forma part d'una família nuclear i els seus progenitors tenen estudis secundaris. A les dues preguntes anteriors (la 8 i la 10) ha respost que estava en desacord.

Quant al batxillerat, totes les dones estan en desacord amb aquesta pregunta (19), mentre que dels homes, un hi està d'acord, tres mantenen una posició neutra i set estan en desacord.

L'home que hi està d'acord (E38) té 17 anys i és de nacionalitat espanyola, forma part d'una família nuclear i els seus progenitors tenen estudis secundaris. Pel que fa a les preguntes anteriors, amb la 8 tenia una posició de neutralitat i amb la 10 estava en desacord.

Dels homes que mantenen una posició neutra, dos tenen 18 anys (E48 i E46) i el tercer en té 17 (E35). Els dos últims són de nacionalitat espanyola mentre que el primer és de nacionalitat equatoriana. Tots formen part de famílies nuclears i els seus progenitors tenen estudis entre secundaris i universitaris. Tots coincideixen que en la pregunta 10 estan en desacord, mentre que en la 8 E48 no ha contestat, E46 manté una posició neutra i E35 està en desacord.

6.4. Llenguatge masclista

Pregunta 20: *Quan alguna cosa és avorrida està bé dir que és un “coñazo”.*

A 1r d'ESO hi catorze persones que hi estan d'acord, huit persones que mantenen una posició neutra, una persona que no contesta i nou persones que estan en desacord.

Si ens endinsem breument en els subjectes, de les catorze persones que estan d'acord amb aquesta afirmació, set són dones (E85, E84, E78, E75, E74, E71 i E68) i set són homes (E76, E73, E70, E65, E64, E61 i E58). Pel que fa a les dones, totes tenen 13 anys excepte una que en té 12 (E68), totes són de nacionalitat espanyola i la majoria formen part d'una família nuclear; els seus progenitors tenen estudis d'entre

secundaris fins a universitaris. D'aquestes, només una (E84) ha contestat que està d'acord amb alguna altra pregunta, la 14, la resta totes han contestat en la seua majoria que estan en desacord i poques vegades neutres. Quant als homes, quatre tenen 12 anys mentre que els tres restants (E70, E73 i E76) en tenen 13, tots són de nacionalitat espanyola i les seues famílies són diverses, els progenitors tenen estudis des de primaris a universitaris. Al contrari que en les dones, ells han respost que estan d'acord amb moltes altres preguntes: E58 també està d'acord amb la pregunta 19; E61 en les preguntes 2, 6, 8 i 12; E64 en les preguntes 2, 8 i 9; E65 en les preguntes 8, 12, 14, 17 i 19; E70 en la pregunta 19; E73 en cap altra pregunta; i E76 en les preguntes 6, 7, 8, 14 i 16.

De les huit persones que mantenen una posició neutra, tres són dones (E83, E82 i E81) i cinc són homes (E87, E80, E77, E69 i E67). Pel que fa a les dones, totes tenen 13 anys i són de nacionalitat espanyola, dos d'elles formen part d'una família nuclear i una forma part d'una família monoparental, els estudis dels progenitors van dels secundaris fins als universitaris. E81 ha estat amb totes les preguntes en desacord excepte amb aquesta última; E82 ha manté una posició neutra a les preguntes 3, 8, 13, 14 i 19; E83 ha estat d'acord amb la pregunta 7 i neutre amb al pregunta 18. Quant als homes, hi ha dos amb 12 anys (E67 i E69), dos amb 13 anys (E77 i E80) i un amb 14 (E87), tots són de nacionalitat espanyola amb tipus de famílies diversos, els estudis dels seus progenitors van des dels primaris fins als universitaris. E67 manté una posició neutra a les preguntes 2, 8 i 11; E69 manté una posició neutra a les preguntes 2, 3, 8, 10 i 19; E77 únicament està d'acord amb la pregunta 18, amb la resta està en desacord; E80 manté una posició neutra a les preguntes 2, 3, 8, 9, 15, 17 i 19; E87 manté una posició neutra amb les preguntes 1, 3, 4, 5, 7, 9, 13, 14 i 19, i està d'acord amb les preguntes 2, 6, 8, 10, 11, 12, 15, 16 i 17, amb l'única pregunta que està en desacord és amb la 18.

Pel que fa a 4t d'ESO, hi ha quatre dones que mantenen una posició de neutralitat i la resta, que en són tretze, estan en desacord amb aquesta pregunta. Pel que fa als homes, un hi està d'acord, sis mantenen una posició neutra i només tres estan en desacord.

L'únic home que està d'acord amb aquesta afirmació (E7) té 16 anys i és de nacionalitat cubana, la seua família és nuclear i els seus progenitors compten amb

estudis universitaris, ha mantés una posició de desacord amb totes les preguntes anteriors excepte amb la 2 i amb la 8, on tenia una posició de neutralitat.

De les deu persones que mantenen una posició neutra, quatre són dones (E23, E18, E15 i E10) i sis són homes (E1, E4, E16, E12, E8 i E9). Pel que fa a les dones, totes tenen 16 anys i són de nacionalitat espanyola, totes formen part d'una família nuclear excepte E23 que forma part d'una família monoparental; els estudis dels seus progenitors van des de primaris fins a universitaris. E10 manté una posició de neutralitat a les preguntes 2, 3, 14 i 19; E15 està en desacord amb totes les preguntes anteriors; E18 està d'acord amb la pregunta 2, i manté una posició de neutralitat a les preguntes 8, 13 i 15; per últim, E23 està d'acord amb la pregunta 5, i manté una posició de neutralitat a les preguntes 13 i 18. Quant als homes, dos tenen 15 anys (E1 i E4) i quatre tenen 16 anys (E8, E9, E12 i E16), tots són de nacionalitat espanyola i formen part d'una família nuclear excepte E12 que viu sol amb la seua mare; els estudis dels progenitors van des dels primaris fins als universitaris. Tots estan en desacord amb les preguntes anteriors excepte E9 que manté una posició neutra a les preguntes 1 i 17, amb la resta de preguntes també està en desacord, a l'igual que els seus companys.

Quant al batxillerat, hi ha dotze persones que mantenen una posició neutra, tres persones que hi estan d'acord i quinze persones que estan en desacord. Una altra vegada, cap dona està d'acord amb aquesta afirmació.

Les persones que hi estan d'acord són tot homes, en concret tres (E38, E35 i E29) tenen tots 17 anys i són de nacionalitat espanyola, formen part de les seues respectives famílies nuclears i els seus progenitors tenen estudis secundaris. E29 manté una posició neutra a les preguntes 8, 9, 12 i 15; E35 està d'acord amb la pregunta 5 i manté una posició de neutralitat a les preguntes 2 i 14; E38 està d'acord amb les preguntes 2 i 14 i manté una posició de neutralitat amb les preguntes 5, 8, 16 i 19.

De les dotze persones que mantenen una posició neutra, sis són dones (E57, E54, E53, E49, E42 i E37) i sis són homes (E56, E48, E46, E39, E36 i E30). Pel que fa a les dones, una té 17 anys (espanyola), dues tenen 18 anys (espanyola i letona), dues tenen 19 anys (brasileira i espanyola) i una té 22 anys (espanyola); la majoria formen

part d'una família nuclear i els seus progenitors tenen estudis secundaris i universitaris. Cap dona d'aquestes està d'acord amb cap pregunta anterior, però sí que hi ha algunes que mantenen una posició de neutralitat en algunes preguntes. Per exemple, E37 té una posició neutra a les preguntes 2, 3, 9 i 19; E42 i E53 són neutrals a la pregunta 2; mentre que les altres, E49, E54 i E57 estan en desacord amb totes les preguntes anteriors. Quant als homes, dos tenen 17 anys, tres tenen 18 anys i un en té 20, tots són espanyols excepte un que és d'Equador (E48), i la majoria formen part d'una família nuclear on els estudis dels seus pares són universitaris, excepte d'E30 que són secundaris. E30 i E39 estan en desacord amb totes les preguntes anteriors; E36 manté una posició neutra en les preguntes 2 i 5; E46 manté una posició neutra a les preguntes 8, 14 i 18; E48 està d'acord amb la pregunta 3 i manté una posició de neutralitat a les preguntes 9, 11 i 14; per últim, E56 manté una posició neutra a la pregunta 11.

6.5. Estereotips de gènere

Pregunta 3: *Normalment les xiques no saben jugar als esports tan bé com els xics.*

A 1r d'ESO hi tres persones que estan d'acord amb aquesta afirmació, set persones que mantenen una posició neutra, una persona que no contesta, i 21 persones que estan en desacord.

Si ens endinsem breument en els subjectes, de les tres persones que estan d'acord, una és dona i les altres dos són homes; la dona (E89) té 14 anys i un dels homes (E86) també té 14 anys (per tant són repetidors), ambdós són espanyols; l'altre home (E60) té 12 anys i és de nacionalitat ucraïnesa. Les seues famílies són diverses (extensa i monoparental) i els estudis dels seus progenitors són primaris o secundaris.

De les set persones que mantenen una posició neutra, hi ha una dona i sis homes; la dona (E82) té 13 anys, mentre que la resta dels homes tenen 14 anys (E87), 13 (E80 i E76) i 12 (E69, E65 i E64). Tots són de nacionalitat espanyola i les seues famílies van des de nuclear i monoparental fins a extensa. La majoria dels progenitors tenen estudis secundaris excepte un que els té primaris i l'altre que els té universitaris.

Pel que fa a 4t d'ESO, hi ha una persona que manté una posició neutra i la resta, 26 persones estan en desacord amb aquesta afirmació. Ningú hi està d'acord.

La persona que manté una posició neutra és una dona (E10), té 16 anys i és de nacionalitat espanyola, forma part d'una família nuclear i el nivell d'estudis dels seus pares és secundari.

Quant al batxillerat, hi ha una persona que manté una posició neutra i un home que hi està d'acord amb aquesta afirmació, la resta, 28 persones estan en desacord.

La persona que està d'acord amb aquesta afirmació és un home (E48), té 18 anys i és de nacionalitat equatoriana, viu sol amb els seus pares i aquests tenen estudis universitaris.

La persona que manté una posició neutra és una dona (E37), té 17 anys, és de nacionalitat espanyola i forma part d'una família nuclear, els seus progenitors tenen estudis universitaris.

Pregunta 4: *En general, els homes solen equivocar-se menys que les dones i tenen les coses més clares.*

A 1r d'ESO hi ha una persona que està d'acord, tres persones que mantenen una posició neutra i 28 persones que estan en desacord.

Si ens endinsem breument en els subjectes, l'única persona que hi està d'acord és una dona (E89), té 14 anys i és de nacionalitat espanyola, la seua família és extensa i els estudis dels seus progenitors són primaris. També estava d'acord amb la pregunta anterior, la 3.

Les tres persones que mantenen una posició neutra són tots homes, dos tenen 14 anys i són espanyols (E87 i E86) i l'altre té 12 anys i és ucraïnés (E60). Dos d'ells tenen famílies monoparentals i l'altre nuclear, els estudis dels progenitors van des de primaris fins a secundaris. A la pregunta anterior, E86 i E60 estaven d'acord i E87 mantenia una posició neutra també.

Pregunta 5: *És correcte que a la televisió apareguen dones semi-despullades, mentre que els homes mantenen una bona aparença, com la Pedroche a la nit de Cap d'Any.*

A 1r d'ESO hi ha cinc persones que mantenen una posició neutra i la resta, 27 persones estan en desacord. Ningú hi està d'acord.

Si ens endinsem breument en els subjectes, totes les persones que mantenen una posició neutra són homes, dos tenen 14 anys (E87 i E86) i la resta tenen 12 anys (E69, E61 i E60), tots són de nacionalitat espanyola excepte E60 que és d'Ucraïna, les seues famílies són diverses encara que abunda la família monoparental, i els estudis dels seus progenitors van des dels primaris fins als universitaris. E87 s'ha mantés constant al llarg d'aquest bloc i ha contestat a totes les preguntes anteriors que tenia una posició neutra, E61 també ha contestat homònimament les preguntes anteriors manifestant el seu desacord amb elles. E86 i E60 han contestat que estan d'acord amb la pregunta 3 però neutres a la pregunta 4, i E69 ha contestat que està neutre a la pregunta 3 però en desacord a la pregunta 4.

Pel que fa a 4t d'ESO, hi ha dues persones que estan d'acord, una persona que manté una posició neutra i 24 persones que estan en desacord.

Les dos persones que hi estan d'acord són dones (E24 i E23), les dos tenen 16 anys i són de nacionalitat espanyola, E24 forma part d'una família nuclear mentre que E23 forma part d'una família monoparental; els estudis dels progenitors d'ambdues són universitaris. Les dos han contestat que estan en desacord amb les dues preguntes anteriors del bloc, la 3 i la 4.

La persona que manté una posició neutra també és una dona (E26), té 16 anys i és de nacionalitat espanyola, viu sola amb la seua mare la qual té estudis secundaris. A més, també ha contestat que està en desacord amb les dues preguntes anteriors del bloc, la 3 i la 4.

Quant al batxillerat, hi ha una persona que hi està d'acord, dos persones que mantenen una posició neutra i 27 persones que estan en desacord amb aquesta afirmació.

L'única persona que hi està d'acord és un home (E35), té 17 anys i és de nacionalitat espanyola, forma part d'una família nuclear i els seus progenitors tenen estudis secundaris. Amb les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc (la 3 i la 4) ha estat en desacord.

Les dos persones que mantenen una posició neutra són homes (E38 i E36) també tenen 17 anys i són de nacionalitat espanyola, ambdós viuen amb famílies nuclears i els seus progenitors tenen estudis secundaris i universitaris respectivament. A les

dues preguntes anteriors d'aquest bloc han respost que estaven en desacord amb les dos (la 3 i la 4).

Pregunta 7: *Si un xic sempre va amb xiques segurament serà homosexual.*

A 1r ESO hi ha tres persones que estan d'acord amb aquesta afirmació, tres persones més que mantenen una posició neutra i 26 persones que estan en desacord.

Si ens endinsem breument en els subjectes, de les tres persones que estan d'acord amb aquesta afirmació, tots són de nacionalitat espanyola, dos són homes (E86 i E76) i una és dona (E83), tots tenen 13 anys excepte E86 que en té 14, a més aquest també és l'únic que forma part d'una família monoparental (viu sol amb la seua mare) i aquesta té estudis primaris. Els altres dos formen part d'una família nuclear (pare i mare) i els seus progenitors tenen estudis o universitaris o secundaris. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest bloc (3, 4, 5) només la dona ha estat en desacord amb elles, E76 també ha estat en desacord en totes excepte amb la 3 que ha mantés una posició neutra i E86 també ha estat d'acord amb la 3 i ha mantés una posició neutra amb la 4 i la 5.

Les tres persones que mantenen una posició neutra són homes, dos tenen 12 anys (E65 i E60) i un té 14 anys (E87). Dos són de nacionalitat espanyola i E60 és d'Ucraïna. L'home de 14 anys forma part d'una família nuclear, E65 té una família extensa (pare i àvia) i E60 té una família monoparental. Coincideix que tots els progenitors tenen estudis secundaris. Pel que fa a les anteriors preguntes del bloc, E87 ha mantés una posició neutra en totes les preguntes; E65 només ha mantés una posició neutra a la pregunta 3, mentre que amb la resta ha estat en desacord; E60 ha mantés una posició neutra en totes les preguntes excepte en la 3 que hi estava d'acord.

Pregunta 9: *Els homes condueixen millor que les dones.*

A 1r d'ESO hi ha cinc persones que hi estan d'acord, cinc persones més que mantenen una posició neutra i 22 persones que estan en desacord.

Si ens endinsem breument en els subjectes, de les cinc persones que estan d'acord, quatre són homes (E86, E72, E64, E60) i una és dona (E89), aquesta és de nacionalitat espanyola, té 14 anys i forma part d'una família extensa (mare, pare, avi i

oncle), els estudis dels seus progenitors són primaris. Pel que fa als homes, E60 té 12 anys i és de nacionalitat ucraïnesa, té una família monoparental i sa mare compta amb estudis secundaris; E64 també té 12 anys i és de nacionalitat espanyola, forma part d'una família nuclear i els seus progenitors tenen estudis universitaris; E72 té 13 anys i és de nacionalitat kazakh, forma part d'una família reconstituïda (mare i padrastre) i aquests tenen estudis universitaris; E86 té 14 anys i és de nacionalitat espanyola, forma part d'una família monoparental i la seua mare té estudis primaris. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, E89 està d'acord amb les preguntes 3 i 4, mentre que amb la 5 i la 7 està en desacord; E86 està d'acord amb les preguntes 3 i 7, mentre que amb les preguntes 4 i 5 manté una posició neutra; E72 està en desacord amb totes les preguntes anteriors; E64 també està en desacord amb totes les preguntes anteriors excepte amb la 3 que manté una posició neutra; E60 manté una posició neutra en totes les preguntes excepte en la 3 que hi està d'acord.

Les cinc persones que mantenen una posició neutra són homes, dos tenen 12 anys (E65 i E61), dos en tenen 13 (E80 i E76) i un en té 14 (E87); tots són de nacionalitat espanyola i tots formes part de les seues respectives famílies nuclears excepte E65 que forma part d'una família extensa (pare i àvia). Tots els progenitors tenen estudis secundaris excepte els d'E61 que tenen estudis universitaris. E87 manté una posició neutra en totes les preguntes anteriors d'aquest bloc; E80 està en desacord amb totes les preguntes anteriors excepte amb la 3, que manté una posició neutra; E76 està en desacord amb les preguntes 4 i 5, mentre que amb la pregunta 3 manté una posició neutra i hi està d'acord amb la pregunta 7; E65 està en desacord amb les preguntes 4 i 5, mentre que amb les preguntes 3 i 7 manté una posició neutra; E61 està en desacord amb totes les preguntes excepte amb la 5 que manté una posició neutra.

Quant al batxillerat, hi ha tres persones que mantenen una posició neutra, i la resta, 27 persones, estan en desacord.

De les tres persones que mantenen una posició neutra, dos són homes (E48 i E29) i una és dona (E37), aquesta última té 17 anys i és de nacionalitat espanyola, forma part d'una família nuclear i els seus progenitors tenen estudis universitaris. E29 també té 17 i també és de nacionalitat espanyola, forma part també d'una família nuclear i els seus progenitors tenen estudis secundaris. E48 té 18 anys i és de nacionalitat equatoriana, forma part d'una família nuclear i els seus progenitors tenen estudis

universitaris. A les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, tots han estat en desacord excepte E48 en la 3 que hi ha estat d'acord, i E37 també en la 3 que ha mantés una posició neutra.

Pregunta 11: *Si una xica no cuida el seu aspecte físic, se li ha de dir perquè canvie.*

A 1r d'ESO hi ha dos persones que estan d'acord amb aquesta afirmació, quatre persones que mantenen una posició neutra i 26 persones que estan en desacord, cal remarcar que totes les dones aposten per aquesta última postura.

Si ens endinsem breument en els subjectes, els dos homes que estan d'acord (E86 i E87) tenen 14 anys i són de nacionalitat espanyola, l'últim forma part d'una família nuclear i els seus progenitors tenen estudis secundaris, mentre que el primer forma part d'una família monoparental i la seua mare té estudis primaris. Pel que fa a les preguntes anteriors, E87 ha mantés una posició de neutralitat en totes (3, 4, 5, 7, 9), mentre que E86 ha estat d'acord amb la 3, la 7 i la 9 i ha mantés una posició neutra a la 4 i la 5.

Els quatre homes que mantenen una posició neutra tenen tots 12 anys (E60, E61 i E67) excepte un que en té 13 (E72). Aquest últim és de nacionalitat kazakh i forma part d'una família reconstituïda (padastre i mare), el nivell d'estudis dels quals és universitari. E67 és de nacionalitat espanyola i forma part d'una família nuclear, desconeix el nivell d'estudis dels seus progenitors. E61 també és de nacionalitat espanyola i forma part d'una família extensa (pare, mare i àvia), el nivell d'estudis dels seus progenitors és universitari. Per últim E60 és de nacionalitat ucraïnesa i forma part d'una família monoparental, el nivell d'estudis de la seua mare és secundari. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, E67 és l'únic que ha estat en desacord amb totes les preguntes anteriors (3, 4, 5, 7, 9); E72 també ha estat en desacord amb totes excepte amb la 9, que hi ha estat d'acord; E61 ha estat en desacord amb la majoria, excepte amb la 5 i la 9 que ha mantés una posició de neutralitat; E60 ha mantés una posició de neutralitat en gairebé totes excepte amb la 3 i la 9 que hi ha estat d'acord.

Quant al batxillerat, hi ha dos persones que mantenen una posició neutra i la resta, 28 persones estan en desacord amb aquesta afirmació, incloses de nou totes les dones.

Els dos homes que mantenen una posició neutra tenen 18 anys (E48) i 20 anys (E56), aquest últim és de nacionalitat espanyola i forma part d'una família monoparental, la seua mare té estudis universitaris. Pel que fa a E48, és de nacionalitat equatoriana i forma part d'una família nuclear, els progenitors del qual tenen estudis universitaris. Quant a les preguntes anteriors realitzades del mateix bloc, E56 ha estat en desacord amb totes (3, 4, 5, 7, 9) i E48 presenta més variacions, ja que també ha estat en desacord amb la majoria (4, 5, 7) però hi ha estat d'acord amb la 3 i ha mantés una posició de neutralitat amb la 9.

Pregunta 13: Quan els xics estan parlant, les xiques s'han de mantenir al marge i no interrompre per no molestar.

A 1r d'ESO hi ha una persona que està d'acord amb aquesta afirmació, quatre persones que mantenen una posició neutra, una persona que no contesta i 26 persones que estan en desacord amb la pregunta.

Si ens endinsem breument en els subjectes, la persona que hi està d'acord és una dona (E89), té 14 anys i és de nacionalitat espanyola, forma part d'una família extensa (pare, mare, avi i oncle) i els seus progenitors tenen estudis primaris. Pel que fa a les anteriors preguntes del bloc, ha estat d'acord amb les preguntes 3, 4 i 9, mentre que ha estat en desacord amb les preguntes 5, 7 i 11.

De les quatre persones que mantenen una posició neutra, dues són dones (E84 i E82) i dos són homes (E72 i E87), tots tenen 13 anys excepte aquest últim que en té 14. Les dues dones són de nacionalitat espanyola i els seus progenitors tenen estudis secundaris. E84 forma part d'una família nuclear mentre que E82 forma part d'una família monoparental. Pel que fa als homes, E87 és de nacionalitat espanyola i forma part d'una família nuclear, on els seus progenitors tenen estudis secundaris, mentre que E72 és de nacionalitat kazakh i forma part d'una família reconstituïda (padrastre i mare), els seus progenitors tenen estudis universitaris. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, les dues dones han estat en desacord en totes excepte E82, que ha mantés una posició neutra a la pregunta 3; els homes varien més entre ells: E87 ha mantés en totes les preguntes una posició de neutralitat, excepte amb la 11 que hi ha estat d'acord i E72 ha estat en desacord amb totes les preguntes anteriors excepte amb la 9 que hi estava d'acord i amb l'11 que ha mantés una posició neutra.

Pel que fa a 4t d'ESO, hi ha tres persones que mantenen una posició neutra i la resta, 24 persones estan en desacord amb l'afirmació.

De les tres persones que mantenen una posició neutra dues són dones (E23 i E18) i una és home (E19). Totes tenen 16 anys i són de nacionalitat espanyola, a més, totes formen part d'una família nuclear excepte E23 que forma part d'una família monoparental (mare), aquesta té nivell d'estudis universitaris, mentre que la resta de progenitors tenen estudis secundaris. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, totes estan en desacord amb elles, excepte E23 que està d'acord amb la pregunta 5.

Pregunta 15: *Els homes no ploren mai i les dones són més sensibles.*

A 1r d'ESO hi ha dos persones que estan d'acord amb l'afirmació, quatre persones que mantenen una posició neutra, una persona que no contesta i 25 persones que estan en desacord amb la pregunta.

Si ens endinsem breument en els subjectes, de les dos persones que estan d'acord amb l'afirmació, una és una dona (E89) i l'altra és un home (E87), ambdós tenen 14 anys i són de nacionalitat espanyola, la dona forma part d'una família extensa i els seus progenitors tenen estudis primaris, mentre que l'home forma part d'una família nuclear i els seus progenitors tenen estudis secundaris. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, la dona ha estat d'acord amb la 3, la 4, la 9 i la 13, mentre que ha estat en desacord amb la 5, la 7 i l'11; l'home ha mantés una posició neutra en totes excepte amb l'11, que hi ha estat d'acord.

Les quatre persones que mantenen una posició neutra són homes, tots tenen 12 anys (E65, E60 i E59) excepte un (E80) que en té 13; E60 és de nacionalitat ucraïnesa i forma part d'una família monoparental (viu sol amb la seua mare), aquesta té estudis secundaris. E59 és de nacionalitat portuguesa i forma part d'una família nuclear, els seus progenitors tenen estudis universitaris. E65 és de nacionalitat espanyola i forma part d'una família extensa (pare i àvia), els seus progenitors tenen estudis secundaris; i E80 també és de nacionalitat espanyola i forma part d'una família nuclear, els seus progenitors tenen estudis secundaris. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, E59 ha estat en desacord amb totes; E60 ha mantés una posició neutra amb totes excepte amb les preguntes 3 i 9, que hi ha estat d'acord, i amb la pregunta

13 que ha estat en desacord; E65 ha estat en desacord amb la majoria de les preguntes, excepte amb la 3, la 7 i la 9, que ha mantés una posició neutra; E80 també ha estat en desacord amb la majoria de les preguntes, excepte amb la 3 i la 9, que ha mantés una posició de neutralitat.

Pel que fa a 4t d'ESO, hi ha una persona que manté una posició neutra i la resta, 26 persones estan en desacord amb la pregunta.

L'única persona que manté una posició neutra és una dona (E18), té 16 anys i és de nacionalitat espanyola, forma part d'una família nuclear i els seus progenitors tenen estudis secundaris. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, ha estat en desacord en totes les preguntes excepte amb la 13, que ha mantés una posició de neutralitat.

Quant al batxillerat, hi ha una persona que manté una posició neutra, la resta, 29 persones, està en desacord amb l'afirmació.

L'única persona que manté una posició neutra és un home (E29), té 17 anys i és de nacionalitat espanyola, forma part d'una família nuclear i els seus progenitors tenen estudis secundaris. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, ha estat en desacord amb gairebé totes, excepte amb la 9 que ha mantés una posició de neutralitat.

Pregunta 16: *Les dones no poden dominar als homes, són ells els que manen.*

A 1r d'ESO dos persones estan d'acord, una persona manté una posició de neutralitat, una persona no contesta i 28 persones estan en desacord, incloses totes les dones.

Si ens endinsem breument en els subjectes, veurem que les dos persones que estan d'acord són homes, tenen 13 (E76) i 14 (E87) anys, ambdós són de nacionalitat espanyola i formen part d'una família nuclear, els progenitors d'ambdós tenen estudis secundaris. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, E87 ha mantés una posició neutra gairebé en totes excepte amb l'11 i la 15 que hi ha estat d'acord; les respostes d'E76 han variat una mica més, ja que hi ha estat d'acord amb la pregunta 7, ha mantés una posició neutra a les preguntes 3 i 9, i amb la resta (4, 5, 11, 13 i la 15) ha estat en desacord.

L'única persona que manté una posició neutra és també un home (E61), té 12 anys, és de nacionalitat espanyola i forma part d'una família extensa, els seus progenitors tenen estudis universitaris. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, ha estat en desacord amb gairebé totes les preguntes excepte amb la 5, 9 i 11, que ha mantés una posició de neutralitat.

Pel que fa al batxillerat, una persona manté una posició neutra i la resta, 29 persones estan en desacord, incloses de nou totes les dones.

L'única persona que manté una posició neutra és un home (E38), té 17 anys i és de nacionalitat espanyola, forma part d'una família nuclear i els seus progenitors tenen estudis secundaris. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, ha estat en desacord amb totes excepte amb la 5, que també ha mantés una posició de neutralitat.

Pregunta 19: *Les dones han d'anar depilades sempre, més encara si queden amb un home.*

A 1r d'ESO hi ha tres persones que estan d'acord amb aquesta pregunta, onze persones que mantenen una posició neutra, una persona que no contesta i 17 persones que estan en desacord.

Si ens endinsem breument en els subjectes, les tres persones que estan d'acord són homes, tenen 12 i 13 anys i tots són de nacionalitat espanyola; E70 conviu amb una família monoparental i la seua mare té estudis secundaris, E65 té una família extensa (pare i àvia) i el seu progenitor també té estudis secundaris, per últim, E58 també forma part d'una família extensa (pare, mare i tia) tot i que aquests tenen estudis primaris. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, E70 i E58 estan en desacord amb totes les preguntes anteriors, mentre que E65 també hi està en desacord amb algunes però amb altres manté una posició neutra, com són la 3, la 7, la 9 i la 15.

De les onze persones que mantenen una posició neutra, set són homes i quatre són dones. Els homes tenen 12 anys (E69, E64 i E59), 13 anys (E80, E73 i E72) i 14 anys (E87); tots són de nacionalitat espanyola excepte E72 que és de Kazakhstan i E59 que és de Portugal; tots formen part d'una família nuclear excepte E72 que forma part d'una família reconstituïda i E69 que forma part d'una família monoparental. Els

estudis dels progenitors en general van des dels primaris (E69), passant pels secundaris (E87, E80) fins als universitaris (E72, E64, E59). Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, E87 ha mantés una posició de neutralitat en gairebé totes les preguntes excepte amb la 11, la 15 i la 16 que hi ha estat d'acord; E80 ha estat en desacord en quasi totes les preguntes excepte amb la 3, la 9 i la 15 que ha mantés una posició de neutralitat; E73 és l'únic home que ha estat en desacord amb totes les preguntes anteriors; E72 també ha estat en desacord en la majoria de les preguntes anteriors, excepte amb la 9 que hi ha estat d'acord, i l'11 i la 13 que ha mantés una posició de neutralitat; E69 ha estat en desacord en gairebé totes les preguntes excepte amb la 3 i la 5 que ha mantés una posició neutra; E64 també ha estat en desacord en gairebé totes les preguntes excepte amb la 3 que ha mantés una posició neutra i amb la 9 que hi ha estat d'acord; finalment E59 ha estat en desacord amb totes les preguntes anteriors excepte amb la 15 que ha mantés una posició de neutralitat. Quant a les dones, tenen totes 13 anys i són de nacionalitat espanyola, E84 i E74 formen part d'una família nuclear, E82 forma part d'una família monoparental i E71 d'una família extensa (mare i àvia). Els estudis dels progenitors són tots secundaris excepte E71, que la seua mare té estudis universitaris. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, totes elles han estat en desacord amb totes o quasi totes les preguntes, excepte E84 que ha mantés una posició neutra a la pregunta 13 i E82 que ha mantés també una posició neutra a les preguntes 3 i 13. Cal fer notar la diferència entre homes i dones.

Pel que fa a 4t d'ESO hi ha una persona que manté una posició neutra i la resta, 26 persones estan en desacord amb l'afirmació.

L'única persona que manté una posició neutra és una dona (E10), té 16 anys i és de nacionalitat espanyola, forma part d'una família nuclear i els seus progenitors tenen estudis secundaris. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, ha estat en totes en desacord.

Quant al batxillerat, hi ha dos persones que mantenen una posició neutra i la resta, 28 persones estan en desacord amb l'afirmació.

De les dues persones que mantenen una posició neutra un és home (E38) i l'altra és dona (E37), ambdós tenen 17 anys, són de nacionalitat espanyola i formen part d'una

família nuclear. Els progenitors de l'home tenen estudis secundaris mentre que els progenitors de la dona tenen estudis universitaris. Pel que fa a les preguntes anteriors d'aquest mateix bloc, ambdós estan en desacord amb la majoria d'elles, excepte E38 que manté una posició neutra a les preguntes 5 i 16, i E37 que manté una posició també de neutralitat a les preguntes 3 i 9.

7. ANÀLISI I REFLEXIÓ DE LES DADES

Al llarg d'aquest capítol farem una reflexió dels resultats de l'enquesta per cada bloc abans analitzat.

7.1. Àmbit privat, domèstic

Per començar, cal dir que aquest primer bloc no ha estat conflictiu, ja que al llarg de les tres preguntes veiem que hi ha una evolució positiva en totes, als nivells més alts, 4t d'ESO i batxillerat, el percentatge de l'alumnat que hi està d'acord és 0%, mentre que a 1r d'ESO hi ha algunes persones que sí que hi estan d'acord, tot i que no es pot considerar un percentatge significatiu.

Tot i això, l'única pregunta on ens podríem plantejar alguna qüestió és la 6 (*Les assistents de casa han de ser dones perquè se'ls dona millor el treball de neteja*), a 1r d'ESO hi ha cinc persones que estan d'acord amb aquesta afirmació, tot i que a la primera pregunta (*Les tasques domèstiques corresponen a la dona perquè sempre ha sigut així, els homes han de descansar quan tornen de treballar*) només dues persones hi estan d'acord. Potser a casa els seus pares es reparteixen les tasques domèstiques i per això tenen interioritzat que no corresponen només a la dona, però si ens traslladem, per exemple, al seu àmbit públic més proper, com és l'institut, veuran que les persones que treballen netejant al centre docent són dones en la seua majoria, o a les biblioteques, o als hospitals, etc., totes identifiquem a les dones com a treballadores de neteja i quan veiem un home ens sorprèn, per tant no es d'estranyar que l'alumnat també ho identifique d'aquesta manera.

No obstant això, veiem que als cursos més alts cap persona està d'acord amb l'afirmació de la pregunta 6 com ho estan a 1r d'ESO, perquè tot i que la societat a l'àmbit públic ens presenta a les dones com a les professionals de la neteja, en quant madurem personalment i intel·lectualment ens adonem que no només les dones saben netejar bé, sinó que els homes també ho saben fer a la perfecció.

A tall de cloenda, podem afirmar que les noves generacions, en quant superen els estereotips que ens marca aquesta societat patriarcal, tenen assimilat que les tasques de la llar no corresponen només a la dona, sinó que corresponen a tots els membres de la família i cal compartir-les en la seua totalitat, és a dir, s'han de compartir no només en la seua execució, sinó també en la seua organització.

7.2. Àmbit laboral, oficis

Pel que fa a aquest segon bloc, cal dir que la pregunta més conflictiva ha estat la segona (*Hi ha oficis que els realitzen millor les dones i altres que els realitzen millor els homes, per exemple les infermeres i els bombers*), ja que, tot i que sí que hi ha una evolució positiva en quant al nivell dels cursos, hem de remarcar que tant a 4t d'ESO com a batxillerat ha hagut una persona que ha estat d'acord amb aquesta afirmació, però el més important sembla que ha sigut l'alumnat que ha mantés una posició neutra, és a dir, que no han estat ni d'acord ni en desacord, ja que a 4t d'ESO han estat quatre persones i a batxillerat, sis. En quant a 1r d'ESO aquests números augmenten un poc, ja que cinc persones han estat d'acord amb aquesta afirmació i huit han mantés una posició neutra.

Hem de tindre en compte que els exemples poden influir en la decisió de la resposta, ja que si en comptes d'infermeres i bombers haguérem posat d'exemple infermeres i metges potser les respostes als nivells més alts hagueren estat diferents. És possible que associen la professió de bomber amb la força, i no podem negar que físicament i genèticament els homes poden desenvolupar els músculs més que les dones i per tant, tindre més força, per això poden relacionar aquesta idea amb què els homes faran millor de bombers que les dones. A més, també és possible que relacionen l'ofici d'infermera amb les tasques de cura, històricament relacionades directament amb les dones, les quals tenien cura de la llar, dels fills i del marit i, sense adonar-nos, pensem que les dones cuidaran millor les persones que estan malaltes que no pas els homes.

Quant a les dues preguntes següents, hem de destacar la 12 (*Els homes solen ser millors "jefes" que les dones, ho porten en la sang*), ja que a 1r d'ESO quatre persones han estat d'acord amb aquesta afirmació, mentre que a 4t d'ESO i batxillerat cap persona hi ha estat d'acord. Una altra vegada farem referència a la maduresa de les persones, ja que l'alumnat de 1r d'ESO és vulnerable a les idees que ens marca aquesta societat patriarcal, i, sobretot a la televisió, cinema i xarxes socials, als quals els adolescents estan molt exposats, podem veure una imatge dels homes líders, tant a casa com a la feina, per això poden relacionar que un cap sempre serà un home i rarament una dona, i si es dona aquest cas, la dona no serà una líder, sinó una sergenta (mandona), i aquí és on veiem la dualitat estereotipada dels gèneres, com

en la mateixa posició, els homes tenen una concepció positiva mentre que les dones tenen una concepció estigmatitzada.

7.3. Relacions sentimentals amoroses

En primer lloc, és important destacar que en aquest tercer bloc la pregunta que més bona resposta ha obtés per part de l'alumnat ha estat la 10 (*No és normal que una xica tinga amics xics si té nóvio*), ja que a 1r d'ESO només hi han estat d'acord 2 persones mentre que als cursos més alts, a 4t d'ESO i batxillerat, cap persona ha estat d'acord amb aquesta afirmació, la qual cosa ens pot donar a entendre que els adolescents tenen bastant clar que, més enllà de la relació sentimental que puguen tindre amb qui siga, aquesta és independent de les seues amistats, cosa que també pot reduir significativament la gelosia i el sentiment de possessió cap a la parella.

En segon lloc, i pel que fa a les dues preguntes restants, cal dir que aquestes no han tingut una tan bona acollida com l'anterior. En la pregunta huit (*En una parella, el xic ha de protegir a la xica*), a 1r d'ESO huit persones han estat d'acord, mentre que a 4t d'ESO i batxillerat no ha estat d'acord cap persona. No obstant, mentre que a 1r d'ESO set persones han mantés una posició neutra, als cursos més alts, tot i reduir el número, també hi han mantés una posició de neutralitat un total de 7 entre 4t d'ESO i batxillerat. Açò ens pot indicar que al llarg de l'adolescència s'adonen que l'home no ha de protegir a la dona en referència a la seua debilitat, sinó que més bé s'han de protegir i cuidar mútuament si estan compartint una relació sentimental.

Per finalitzar, quant a la pregunta 14 (*Per a les dones, l'afecte i l'estima són més importants que per als homes*), trobem que a 1r d'ESO tres persones estan d'acord amb aquesta afirmació, però a batxillerat també hi ha una persona que hi està d'acord, en canvi, a 4t d'ESO no hi ha cap persona que hi estiga d'acord. És veritat que aquesta societat patriarcal ens mostra unes qualitats per a les dones que no ens mostra per als homes, i algunes d'aquestes són l'afecte, l'estima, la proximitat i tot allò que s'hi pot relacionar, mentre que els homes han de ser més freds i llunyans. Aquests conceptes els arriben als adolescents a través dels mitjans de comunicació i les xarxes socials d'una manera quasi subliminal i molt difícil de combatre, tot i que al llarg de l'adolescència i al llarg de la maduració individual s'adonen que aquests aspectes no

depenen de si som dones o homes, sinó que depenen de com és la persona en concret.

7.4. Llenguatge masclista

Per analitzar aquest quart bloc, és important remarcar que aquesta pregunta (*Quan alguna cosa és avorrida està bé dir que és un "coñazo"*) ha estat una de les més valorades positivament per l'alumnat, és a dir, gran part dels i de les adolescents han tingut una bona percepció d'aquesta afirmació, sobretot a 1r d'ESO, ja que catorze persones han estat d'acord i huit han mantés una posició neutra. En canvi, a 4t d'ESO i batxillerat poques persones han estat d'acord, una i tres respectivament, mentre que el número de persones que han mantés una posició neutra és bastant més alt: deu i dotze, també respectivament.

Tot i que no hi ha una evolució positiva clara, podem dir que la diferència entre 1r d'ESO i els cursos més alts pel que respecta a la quantitat de gent que hi està d'acord és bastant gran, ja que de catorze persones a 1r d'ESO passem a una o a tres als nivells més elevats, la qual cosa ens dóna a entendre que els adolescents de 12 i 13 anys no es plantegen l'ús o abús d'un llenguatge masclista, és el que han après al carrer, a les xarxes socials i als mitjans de comunicació, i probablement també a casa, ho han après i no es qüestionen l'ús de les paraules, per a ells el significat que tenen no va lligat amb la seua forma, forma i contingut són independents, no s'adonen que l'ús de la paraula que fa referència als genitals femenins s'utilitza per a conceptes negatius i l'ús de la paraula que fa referència als genitals masculins s'utilitza per a conceptes positius.

No obstant això, als cursos més alts, 4t d'ESO i batxillerat, sembla que sí que se n'adonen d'aquesta relació, per això són poques les persones que hi estan d'acord amb aquesta afirmació, però pareix ser que són reticents a deixar d'utilitzar-les, ja que deu persones a 4t d'ESO i dotze a batxillerat mantenen una posició neutra, és a dir, que no hi estan d'acord amb utilitzar aquesta paraula o l'antònim (*esto es un coñazo / esto es la polla*), però tampoc estan en desacord. Potser els resten importància, saben que no és correcte utilitzar-les ja que tenen un rerefons masclista, però formen part del seu argot per relacionar-se amb les seues amistats i els seus cercles i potser

creuen que el fet de deixar d'utilitzar-les comportarà canvis i conseqüències negatives en les seues relacions.

7.5. Estereotips de gènere

En primer lloc, hem de dir que aquest cinquè bloc ha tingut una acollida bastant bona entre l'alumnat, ja que no hi ha hagut cap pregunta on els resultats en l'apartat d'acord hagen estat significatius, ja que la quantitat de persones que hi ha estat d'acord amb alguna de les preguntes ha sigut molt baixa, i la majoria, cal remarcar que provenien del curs de 1r d'ESO. Per tant, podem afirmar que tots aquests estereotips típics d'aquesta societat patriarcal estan començant a recular entre els adolescents, la població més jove, la futura ciutadania.

Continuant amb el tema que ens ocupa, en concret, la novena pregunta (*Els homes condueixen millor que les dones*) és on més gent hi ha estat d'acord, cinc persones a 1r d'ESO; cal destacar que a 4t d'ESO i a batxillerat cap persona hi ha estat d'acord amb aquesta afirmació. Com podem comprovar, els resultats no són significatius, ja que tothom sap, fins i tot els adolescents de 16, 17 i 18 anys, que la bona conducció no depèn del gènere, sinó de la bona fe i traça de cada persona; és evident que els adolescents de 12 i 13 anys reproduïxen el que veuen i el que reben d'aquesta societat patriarcal.

Les dues preguntes següents on més gent hi ha estat d'acord han estat la tercera (*Normalment, les xiques no saben jugar als esports tan bé com els xics*) i la dinou (*Les dones han d'anar depilades sempre, més encara si queden amb un home*). En ambdues, només tres persones de 1r d'ESO hi han estat d'acord, tot i que a la tercera una persona de batxillerat també hi ha estat d'acord. Com veiem, els resultats a l'apartat d'acord són massa pobres com per poder donar-li importància, és evident que els adolescents no estan d'acord amb aquests estereotips imposats sobre les dones.

Per últim, i com a curiositat, comentarem els resultats de la cinquena pregunta (*És correcte que a la televisió apareguen dones semi-despullades, mentre que els homes sempre mantenen una bona aparença, com la Pedroche a la nit de Cap d'Any*), ja que no ha hagut cap persona a 1r d'ESO que haja estat d'acord amb aquesta afirmació, mentre que als cursos més alts, a 4t d'ESO i batxillerat, han hagut dos persones i una persona, respectivament, que hi han estat d'acord, tot el contrari del que hem estat

veient al llarg d'aquest estudi. És possible que aquesta convinença pel que respecta als nivells més alts estiga lligada amb el feminisme i la idea que les dones podem fer el que volem en el moment que volem, tot i que aquesta concepció xoca amb l'altra branca del feminisme, un poc més «radical», la qual pensa que, tot i que les dones pensem que estem fent el que volem fer, realment només estem fent el que la societat masclista espera de nosaltres: que acabem despullant-nos i mostrant els nostres cossos com a objectes, només per a servir i satisfer als homes heterosexuales.

8. FEMINISME I MASCLISME SOTA LA MIRADA DELS I DE LES ADOLESCENTS

En aquest capítol parlarem i farem una reflexió sobre les dues preguntes de resposta oberta que consten a l'enquesta: *Què és per a tu el feminisme? I el masclisme? Podries definir breument aquests conceptes?* Coneixerem algunes definicions i comentaris que han fet els i les nostres alumnes sobre aquestes qüestions i així veurem la diferència que pot haver-hi entre les idees d'uns i d'unes amb les dels i les altres.

Abans d'endinsar-nos en aquest tema, hem d'aclarir que hi ha una sèrie de participants que ha respost a les vint preguntes sempre amb *desacord*, el grup nombrós d'aquestes persones se situa als cursos de 4t d'ESO i batxillerat, tot i que a 1r d'ESO també hi ha algunes persones que han respost en *desacord* a totes les preguntes. D'aquestes persones, no hi ha cap que faça una definició dolenta del que és el feminisme o el masclisme, és més, algunes de les definicions i comentaris que realitzen són d'alguna manera reivindicatius, com per exemple:

«Para mí no existe el concepto femenino ni masculino, todo es neutro. Si tuviera que definirlo diría que son conceptos asociados a los estereotipos, es decir, que hay cosas marcadas por la sociedad para chicas y chicos» (E13, dona de 4t d'ESO).

Amb aquesta resposta veiem que la conscienciació sobre els estereotips de gènere i el que significa ser dona o ser home en aquesta societat patriarcal està arrelant en alguns joves d'una manera extraordinària. Probablement estem davant de la generació que més força, més eines i més empoderament tindrà per combatre el masclisme imperant.

Un altre comentari que cal destacar és el següent:

«Creo que el feminismo también tendría que ser un movimiento de clase, de nada me sirve que una mujer burguesa reivindique los derechos de las mujeres mientras beneficia a empresas que las explota» (E41, dona de batxillerat).

La realitat és que la majoria dels adolescents no es planteja aquestes qüestions de classe, ja que és possible que encara no se n'adonen de les diferències reals que existeixen entre la gent privilegiada i la que no ho és tant; evidentment, dins d'aquest aspecte s'inclou també el sistema patriarcal, el qual beneficia els homes i perjudica les dones. Tot i això, és esperançador saber que una adolescent puga plantejar-se aquestes qüestions, ja que ens indica que sap utilitzar la informació, la qual és una eina d'empoderament

A més, també trobem aquest comentari que denota que els i les adolescents són conscients del problema que hi ha al voltant del desprestigi que està sofrint el moviment feminista, l'atac al que es veu sotmès pel sistema patriarcal, el qual es veu amenaçat pel feminisme:

«Hay gente que tiene un concepto equivocado del feminismo, hay gente que piensa que ser feminista es pensar que las mujeres son mejor que los hombres, pero ser feminista es querer la igualdad entre los géneros» (E16, home de 4t d'ESO).

Altrament, algunes alumnes de 1r d'ESO, tot i que són considerablement més petites, també tenen opinions favorables a la causa feminista, com per exemple:

«Que por lo menos la sociedad ya no es tan machista como antes, ya que desgraciadamente venimos de un país en el que hace no tanto los hombres eran superiores y las mujeres eran todas esclavas. Aunque aún hay gente que se cree mejor estando en el S. XXI, y ahora con VOX, la gente está volviendo a ser como antes...» (E68, dona de 1r d'ESO).

Aquest comentari és rellevant perquè ens indica que aquesta alumna està ben informada del que passa a l'actualitat, i aquest fet pot traduir-se en què segurament es convertirà en una ciutadana activa en la política i, en definitiva, en la societat de la qual formarà part.

Per últim, també trobem una alumna de 1r d'ESO que detecta que totes les afirmacions que tenim a l'enquesta són masculistes:

«En esta encuesta son todas las preguntas machistas y discriminatorias.» (E85, dona de 1r d'ESO).

En canvi, tot i aquestes manifestacions que ens aboquen a la confiança d'una futura societat, també hi ha hagut altres respostes que segueixen la línia del sistema patriarcal que estem sofrint, com aquests dos exemples:

«Pense que el feminisme sí que busca afavorir més a la dona, encara que no és tan radical com el masclisme» (E18, dona de 4t d'ESO).

«El feminisme és un concepte que eleva a la dona. El masclisme és un concepte que eleva a l'home. Ni masclisme ni feminisme, igualtat» (E38, home de batxillerat).

Aquestes persones de 4t d'ESO i batxillerat tenen un concepte erroni del que és el feminisme, tot i que no és estrany ja que als mitjans de comunicació, sobretot a les xarxes socials com *Facebook* o *Instagram* i a la televisió, podem veure un contingut potent d'atac contra el moviment feminista, un contingut que molts dels nostres adolescents consumeixen sense parar-se a pensar o reflexionar, simplement assimilant que aquella informació que estan rebent és la veritat i la realitat, contingut que reproduïxen a les seues vides diàries i quotidianes i que, finalment, acaba formant part del seu dia a dia.

De manera paral·lela, també trobem opinions com la següent:

«En mi opinión el feminismo hoy en dia se ha corrompido creando un feminismo radical, que crea misoginia o crean una ideología absurda para sublevar a los hombres haciendo retroceder en la lucha» (E49, dona de batxillerat).

Aquesta idea se centra en desprestigiar el moviment feminista al·legant que està radicalitzant-se, la qual cosa (segons aquesta gent) provoca que moltes persones facen un pas enrere en la lluita feminista, però oblidant que el que realment és esgarriant i horrorós –o, si voleu, radical– són els nombrosos assassinats i violacions que patim les dones a diari i pertot arreu.

Finalment, trobem aquests dos comentaris de dos alumnes de 1r d'ESO, els quals simplifiquen d'una manera exagerada els conceptes de *masclisme* i *feminisme*, equiparant-los i posant-los al mateix nivell:

«Feminismo es lo contrario al machismo» (E74, dona de 1r d'ESO).

«Feminismo: la mujer se cree superior. Machismo: el hombre se cree superior. Son dos caras de la misma moneda» (E77, home de 1r d'ESO).

Aquest error en els conceptes de *masclisme* i *feminisme*, sobretot en la primera adolescència, malauradament resulten ser bastant freqüents. En aquesta etapa els i les adolescents són molt influenciables i com ja hem dit abans, els adolescents de hui en dia compten amb una xarxa d'informació i de desinformació brutal, com mai abans hauríem pogut imaginar ni concebre, i ells que són els més vulnerables, han d'aprendre –i els adults els hem d'ajudar i ensenyar– a contrastar la informació que els arriba per seleccionar-la i quedar-se amb la realitat, una tasca que no és gens fàcil.

9. CONCLUSIONS

Per concloure aquest estudi, en primer lloc cal dir que, d'una manera general, sí que podem veure una evolució en el pensament i les idees del nostre alumnat al llarg de l'adolescència, ja que els i les joves de 1r d'ESO han estat *d'acord* amb més preguntes que els i les joves de 4t d'ESO i batxillerat. Això vol dir que com més petits, més influenciables per l'entorn (mitjans de comunicació, xarxes socials, etc.), la qual cosa es tradueix en què són més masclistes; i a mesura que van creixent i madurant, també ho va fent el seu sentit crític i la seua capacitat de seleccionar la informació, i per tant, van adonant-se a poc a poc i progressivament del masclisme imperant però també ocult en la nostra societat patriarcal.

En segon lloc, mencionarem breument quines han estat les preguntes que l'alumnat ha normalitzat més, és a dir, quines són les que no han trobat estranyes o els han paregut bé:

- La segona pregunta: *Hi ha oficis que els realitzen millor les dones i altres que els realitzen millor els homes, per exemple les infermeres i els bombers.*

En aquesta pregunta hi ha hagut molts adolescents que han estat *d'acord* i han mantés una posició *neutra*, potser perquè no els és estrany concedir a les dones unes qualitats i als homes unes altres només pel seu gènere, aquesta qüestió sobre els estereotips de gènere és necessari abordar-la des que són molt petits.

- La cinquena pregunta: *És correcte que a la televisió apareguen dones semi-despullades, mentre que els homes mantenen una bona aparença, com la Pedroche a la nit de Cap d'Any.*

En aquesta pregunta han sigut els adolescents més majors, de 4t d'ESO i batxillerat, els que hi han estat *d'acord*, segurament pel que hem mencionat abans: pensen que les dones han de fer el que vulguen en el moment que vulguen, però obliden que hi ha certes coses que les fem sota el control subliminal del masclisme, sense adonar-nos-en que el que fem realment és complaure el patriarcat.

- La huitena pregunta: *En una parella, el xic ha de protegir a la xica.*
- La novena pregunta: *Els homes condueixen millor que les dones.*

- La catorzena pregunta: *Per a les dones, l'afecte i l'estima són més importants que per als homes.*

Com que aquestes tres preguntes presenten les mateixes característiques les tractarem juntes: tenen en comú que el gros de la gent que està *d'acord* amb elles es troba a 1r d'ESO, sent així que als cursos més alts no hi ha ningú que hi estiga *d'acord* (només una persona a batxillerat està *d'acord* amb la pregunta 14). Açò vol dir que hi ha certs estereotips que ens fan veure a les dones més dèbils i vulnerables que els homes, i així ho veuen els nens i les nenes de 12 i 13 anys, però quan es fan més grans s'adonen que la realitat no és aquesta, que no som ni més dèbils ni més vulnerables, que som igual de capaces i independents que els homes.

- La vintena pregunta: *Quan alguna cosa és avorrida està bé dir que és un "coñazo".*

Per últim, no podem deixar de mencionar l'última pregunta, ja que ha estat, en diferència, la que més bona acollida ha tingut entre l'alumnat, i quan diem bona acollida fem referència a que moltes persones han estat *d'acord* amb ella, sobretot a 1r d'ESO, i també moltes han mantés una posició de neutralitat, sobretot a 4t d'ESO i batxillerat.

Una errada en la metodologia ha estat la insuficiència de preguntes referides al llenguatge masculista, ja que només comptem amb una en aquesta enquesta, i vist el resultat haguera estat interessant tindre'n més per millorar la valoració dels resultats. Sembla que els i les joves no se n'adonen del que simbolitza utilitzar aquest llenguatge, i els que se n'adonen rebutgen fer un canvi, li resten importància. Tot açò caldria treballar-ho a l'escola i a l'institut, perquè el llenguatge simbolitza la realitat: tot allò que no expressem en el llenguatge no existeix, per això la necessitat d'incloure el femení quan fem referència a grups o la necessitat d'evitar la utilització dels conceptes femenins per a connotar negativitat, entre d'altres.

En tercer lloc, parlarem sobre les limitacions que presenta aquest estudi i que cal que tinguem en compte. Hem pogut observar que la pròpia metodologia falla segons l'edat de les persones entrevistades, ja que pensem que caldria adaptar mètodes qualitatius, com per exemple entrevistes personals o grups de discussió, quan l'alumnat s'aproxima a edats més madures, ja que sembla que l'enquesta tancada no resulta del tot fiable: contesten massa ràpid i massa mecànic, no sabem si diuen la veritat del

que opinen o estan “actuant” perquè saben quina és la realitat i el que s’espera d’ells i d’elles però potser en el fons pensen tot el contrari.

Seguint en la mateixa línia, pensem que el mètode de l’observació no participativa també podria funcionar en aquest aspecte, ja que veuríem realment com actuen els i les adolescents i com es relacionen entre ells i elles, i això ens donaria la clau per saber realment si tenen comportaments masclistes dins l’aula i, per extensió, en la seua vida quotidiana.

10. BIBLIOGRAFIA

AMARO QUINTAS, Ángel Manuel (2011). *Percepción del alumnado sobre la violencia de género y actitudes del profesorado ante la educación afectivo-sexual*, Treball Final de Màster en Investigació Educativa, Universitat d'Alacant. Disponible en: <https://cutt.ly/9eirmLN> (Data de consulta: 12/3/2019).

AROCA CIFUENTES, Francisco Javier i Juan Carlos LLANO ORTIZ (2008). «Actitudes de género en alumnas/os de E.S.O. » dins el programa *Red Europea de Lucha contra la Pobreza y la Exclusión Social en Castilla-La Mancha (EAPN-CLM)*. Disponible en: <https://cutt.ly/NeirSZY> (Data de consulta 10/3/2019).

BLANCO, Pablo Germán David; D'OVIDIO, Ana Clara i Xavier Andrés OÑATIVIA (2016). *Violencia de género: interpelaciones con adolescentes en escuelas secundarias* en IV Jornadas del Centro Interdisciplinario de Investigaciones en Género. Ensenada, Argentina. Universidad Nacional de la Plata. Disponible en <https://cutt.ly/YetUzOO> (Data de consulta: 13/3/19).

BONINO MÉNDEZ, Luis (1995). «Desvelando los micromachismos en la vida conyugal», en Jorge Corsi, *Violencia masculina en la pareja. Una aproximación al diagnóstico y a los modelos de intervención*, Buenos Aires, Paidós.

BOSCH FIOL, Esperanza i Victoria A. FERRER PÉREZ (2002). *La voz de las invisibles. Las víctimas de un mal amor que mata*. Madrid, Editorial Cátedra. Colección Feminismos.

CAPELLA, Sergio; MURIAS, Isabel i José Javier NAVARRO (2018). «No me quieras tanto, quiéreme mejor. Proyecto para la prevención de la violencia de género en adolescentes» en *Libro de actas CIMIE18 de AMIE, La marcha de la ciencias de la educación*, Saragossa. Disponible en: <https://cutt.ly/QetOJ91> (Data de consulta: 15/3/19).

COMELLO, Natalia i Sofia GUAL (2018). *Micromachismos: una experiencia transmedia. Proyecto de documental interactivo transmedia*. Treball Final per optar al grau acadèmic de Llicenciat en Comunicació Social, Universitat Nacional de Córdoba. Disponible en: <https://cutt.ly/leieMB4> (Data de consulta: 29/3/19).

DIAZ, Herbert *et al.* (2017). «Violencia sexual: conocimientos y actitudes en adolescentes» en *Revista Médica*, Vol. 156, Nº2, pp. 71-74. Disponible en: <https://cutt.ly/Seirh9i> (Data de consulta: 15/3/2019).

España. Llei 1/2017, de 17 de març, de modificació de la Llei 16/2003, de 8 d'abril, de Prevenció i Protecció Integral de les Dones contra la Violència de Gènere. Boletín Oficial del Estado, 8 de juliol de 2003, núm. 162. Disponible en: <https://cutt.ly/2eitqx6> (Data de consulta: 12/3/2019).

«Estereotip», en *DIEC2, Diccionari de la llengua catalana, Institut d'Estudis Catalans*. Disponible en: <https://cutt.ly/oetlrDm> (Data de consulta: 20/3/19).

GARAY IBÁÑEZ DE ELEJALDE, Beatriz *et al.* (2017). «Los significados otorgados a las relaciones adolescentes desde la comunidad escolar» en *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, Vol 20, Nº 3, pp. 179-194. Disponible en: <https://cutt.ly/AetlADb> (Data de consulta: 19/3/19).

LINARES MOLINA, Marta (2016). «Problemática y propuestas de prevención de la violencia de genero en adolescentes» en *Quadernos de criminologia; revista de criminologia y ciències forenses*, Nº 33, pp. 4-11. Disponible en: <https://cutt.ly/letlcZ4> (Data de consulta: 12/3/19).

LÓPEZ-CEPERO BORREGO, Javier *et al.* (2015). «Percepción de la victimización en el noviazgo de adolescentes y jóvenes españoles» en *Revista Iberoamericana de psicología y salud*, Nº6, pp. 64-71. Disponible en: <https://cutt.ly/Cey6XGI> (Data de consulta: 26/3/19).

«Masclisme», en *DIEC2, Diccionari de la llengua catalana, Institut d'Estudis Catalans*. Disponible en: <https://cutt.ly/yetU11I> (Data de consulta: 20/3/19).

MORALES BAUTISTA, María Luisa (2017). «Técnica estudio de caso para fomentar en pensamiento crítica en torno a la violencia en la pareja adolescente» en *Revista Logos, Ciencia & Tecnología*, Vol. 9, Nº1, pp. 112-121. Disponible en: <https://cutt.ly/eeirsIU> (Data de consulta: 18/3/2019).

REGUANT FOSAS, Dolors (2007) *Explicación abreviada del patriarcado*, Barcelona. Disponible en <https://cutt.ly/JetUuG0> (Data de consulta: 10/3/2019).

ROJAS, Mauricio; MÉNDEZ, Raquel i Leticia MONTERO (2016). «Salud sexual y reproductiva en adolescentes: la fragilidad de la autonomía» en *Hacia la Promoción de la Salud*, Vol. 21, N°1, pp. 52-62. Disponible en: <https://cutt.ly/Jeire9H> (Data de consulta: 18/3/2019).

«Sexisme», en *DIEC2, Diccionari de la llengua catalana, Institut d'Estudis Catalans*. Disponible en: <https://cutt.ly/7etlyZa> (Data de consulta: 20/3/19).

«Violència de gènere», en ONU, Organització de les Nacions Unides. Article 1 de la resolució 48/104 de l'Assemblea General "Declaració sobre l'eliminació de la violència contra la dona" del 20 de desembre de 1993. Disponible en: <https://cutt.ly/ceiOnHX> (Data de consulta: 20/3/19).

11.ANNEX

A l'annex presentem l'enquesta que ens han respost els alumnes, només proporcionem la versió en valencià, tot i que també vam realitzar una versió en castellà ja que hi ha una sèrie d'alumnes nouvinguts o d'ètnia gitana que no entenen bé la nostra llengua i s'expressen millor en castellà, sobretot els més petits.

ENQUESTA

Gènere	
Edat	
Nacionalitat	
Visc amb	
Nivell d'estudis del pare i la mare	

Indica, amb una creu o un cercle, si estàs d'acord o no amb les següents afirmacions:

 Estic d'acord

 No estic d'acord

 Neutre, no estic ni d'acord ni en desacord

1. Les tasques domèstiques corresponen a la dona perquè sempre ha sigut així, els homes han de descansar quan tornen de treballar.			
2. Hi ha oficis que els realitzen millor les dones i altres que els realitzen millor els homes, per exemple les infermeres i els bombers.			
3. Normalment les xiques no saben jugar als esports tan bé com els xics.			
4. En general, els homes solen equivocar-se menys que les dones i tenen les coses més clares.			
5. És correcte que a la televisió apareguen dones semi-despullades, mentre que els homes mantenen una bona aparença, com la Pedroche a la nit de Cap d'Any.			
6. Les assistents de casa han de ser dones perquè se'ls dona millor el treball de neteja.			
7. Si un xic sempre va amb xiques segurament serà homosexual.			
8. En una parella, el xic ha de protegir a la xica.			
9. Els homes condueixen millor que les dones.			
10. No és normal que una xica tinga amics xics si té novio.			
11. Si una xica no cuida el seu aspecte físic, se li ha de dir perquè canvie.			

12. Els homes solen ser millors <i>jefes</i> que les dones, ho porten en la sang.			
13. Quan els xics estan parlant, les xiques s'han de mantenir al marge i no interrompre per no molestar.			
14. Per a les dones l'afecte i l'estima són més importants que per als homes.			
15. Els homes no ploren mai i les dones són més sensibles.			
16. Les dones no poden dominar als homes, són ells els que manen.			
17. Quan una parella té un fill, és normal que la dona es quede amb el xiquet i l'home vaja a treballar.			
18. Les dones que treballen fora de casa desatenen a la seua família.			
19. Les dones han d'anar depilades sempre, més encara si queden amb un home.			
20. Quan alguna cosa és avorrida està bé dir que és un <i>coñazo</i> .			

Què és per a tu el feminisme? I el masclisme? Podries definir breument aquests conceptes?

Vols afegir alguna cosa?

Moltes gràcies per la teua col·laboració!